

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Diplomová práce

2023

Bc. Tomáš Knor

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

**Role etnického a sociálního kapitálu v prostředí
krajanského spolku druhé generace Vietnamců**

Diplomová práce

Autor práce: Tomáš Knor

Studijní program: Sociální antropologie a kvalitativní výzkum

Vedoucí práce: RNDr. Tereza Freidingerová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne: 3. 5. 2023

Tomáš Knor

Bibliografický záznam

Knor, Tomáš. Role etnického a sociálního kapitálu v prostředí krajanského spolku druhé generace Vietnamců. Praha, 2023. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí diplomové práce RNDr Tereza Freidingerová Ph.D.

Rozsah práce: 134 168 znaků (včetně mezer)

Abstrakt

V diplomové práci se zabývám důležitostí etnického a sociálního kapitálu v prostředí krajanského spolku druhé generace Vietnamců. Předchozí výzkumy etnických komunit a spolků dokazují, že u svých členů tyto platformy hrají důležitou roli při generaci kapitálů a sociální mobility směrem nahoru. To je také případem druhé generace Vietnamců, kteří se v Česku narodili nebo sem přijeli v útlém věku. Velká část Vietnamců druhé generace proto vyrůstala v těsném kontaktu s českým kulturním prostředím a jejich primárními vychovatelkami byly často české chůvy. Kvůli tomu se u některých z nich mohl vyvinout nejednoznačný vztah jak k majoritní společnosti, tak k vlastní vietnamské komunitě. Tento výzkum dokazuje, že odpovědí na tuto pomyslně znevýhodněnou pozici, plynoucí z imigrantského způsobu života druhé generace, může být formace krajanských spolků, které jedinci poskytují důvěryhodné a bezpečné prostředí skládající se z podobně smýšlejících členů. Na základě metod hloubkových nestrukturovaných rozhovorů se členy spolků a zúčastněných pozorování na spolkem pořádaných aktivitách je cílem této práce objasnit roli etnického a sociálního kapitálu v prostředí krajanského spolku. Krajanský spolek slouží jako platforma pro vzájemné sdílení, překonávání problémů, kolektivní podporu a budování nových příležitostí. Výsledky práce zjišťují, že tyto spolky slouží nejenom jako bezpečné útočiště pomáhající jedinci překonat zažívající strasti, ale také jako místo, kde dochází, díky učení se novým dovednostem, k celkovému osobnímu rozvoji.

Abstract

In my thesis, I examine the importance of ethnic and social capital in the context of a second-generation Vietnamese ethnic associations. Previous research on ethnic communities and associations demonstrates that for their members, these platforms play an important role in capital generation and upward social mobility. This is also the case for second-generation Vietnamese who were born in the Czech Republic or arrived here at an early age. Therefore, a large proportion of second-generation Vietnamese grew up in close contact with the Czech cultural environment and their primary educators were often Czech nannies. Because of this, some of them may have developed an ambiguous relationship with both the majority society and their own Vietnamese community. This research

demonstrates that a response to this perceived disadvantage resulting from the second-generation immigrant way of life may be the formation of ethnic associations that provide individuals with a trusting and safe environment consisting of like-minded members. Drawing on methods of in-depth unstructured interviews with association members and participant observation at association-organized activities, this paper sheds light on the role of ethnic and social capital in the environment of an ethnic association. An ethnic association serves as a platform for sharing, overcoming challenges, collective support and building new opportunities. The results of the thesis find that these associations serve not only as a safe haven to help individuals overcome the hardships they experience, but also as a place where overall personal development occurs through learning new skills.

Anotace

Diplomová práce se zabývá rolí etnického a sociálního kapitálu v prostředí krajanských spolků druhé generace Vietnamců. Na základě kvalitativního výzkumného šetření členů krajanských spolků je cílem práce objasnit, jaká je role etnického a sociálního kapitálu při zapojení se do krajanské spolkové činnosti. Práce skrze metody nestrukturovaného rozhovoru a zúčastněného pozorování zjišťuje, že v prostředí krajanského spolku dochází ke generaci, zisku či přeměně etnického a sociálního kapitálu do takových forem, které zapojeným jedincům zlepšují jejich pozici na trhu práce a pomáhají překonat výzvy spojené s migrantským způsobem života druhé generace.

Annotation

The thesis deals with the role of ethnic and social capital in the environment of second-generation Vietnamese ethnic associations. Based on a qualitative research survey of members of ethnic associations, the thesis aims to clarify the role of ethnic and social capital in engaging in ethnic association activities. Through the methods of unstructured interview and participant observation, the thesis finds that in the ethnic association setting, ethnic and social capital is generated, gained or transformed into forms that help the individuals involved to improve their position on labour market to overcome the challenges associated with the second-generation migrant lifestyle.

Klíčová slova

etnický kapitál, sociální kapitál, vietnamská diaspora, krajanská spolková činnost, druhá generace

Keywords

social integration, ethnic capital, vietnamese diaspora, diasporical association activities, second generation, civic engagement

Název práce

Role etnického a sociálního kapitálu v prostředí krajanského spolku druhé generace Vietnamců

Title

The role of ethnic and social capital in the environment of a second-generation Vietnamese ethnic association

Poděkování

Chtěl bych upřímně poděkovat RNDr. Tereze Freidingerové Ph.D. za cenné rady, odborné vedení práce a vstřícnost při konzultacích při zpracování této diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat Grantové agentuře České republiky, která umožnila výzkum s registračním číslem 21-06818S s názvem „Integrace migrantů v nemetropolitních oblastech na individuální, diasporální a institucionální úrovni. Vietnamci usazení v českém pohraničí“ a tím mi poskytla přístup k materiálním i analytickým zdrojům. Moje diplomová práce přispívá k části týkající se diasporální úrovně.

ÚVOD	10
1. TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ PRÁCE	13
2. DRUHÁ GENERACE VIETNAMCŮ V ČR	16
2.1 Druhá generace Vietnamců v ČR a jak se odlišuje od generace první....	17
2.2 Hybridní identita	20
2.2.1 Krize sociální identity.....	21
3. SPOLKOVÁ ČINNOST DRUHÉ GENERACE VIETNAMCŮ	23
3.1 Definice krajské spolkové činnosti přistěhovalců.....	23
3.2 Vietnamská migrace do ČR a ovlivnění spolkové činnosti	24
3.3 Spolková činnost druhé generace Vietnamců v České republice	26
3.3.1 Vietnamské spolky na území ČR.....	29
3.3.1.1 Viet Up.....	30
3.3.1.2 Asociace vietnamských studentů a mládeže	31
4. METODOLOGIE	34
4.1 Metodologický přístup	34
4.2 Použité metody a průběh analýzy	36
4.3 Průběh výzkumu a reflexe pozice výzkumníka	38
4.4 Charakteristika vzorku.....	40
4.5 Okruhy otázek v rozhovoru.....	41
5. VÝSLEDKY	43
5.1 Role etnického kapitálu při budování sociálního a lidského kapitálu	43
5.1.1 Vytváření zdrojů skrze sdílení znalostí a dovedností	44
5.1.2 Reciprocita členů jako prostředek k sociálnímu síťování	48
5.1.3 Vytváření viditelných vzorů.....	50
5.2 Re/produkce sociálního kapitálu.....	52
5.2.1 Důvěryhodnost sociálního prostředí plynoucí z dodržování závazků	53
5.2.2 Informační toky a schopnost struktury tyto informace pojmout	54
5.2.3 Normativní socializace	55
5.3 Rozdíly a průniky ve fungování zkoumaných etnických spolků	57
ZÁVĚR	61
SUMMARY	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	66
SEZNAM TABULEK	72

Úvod

K roku 2021 se v České republice oficiálně hlásilo k vietnamskému původu přibližně 65 tisíc obyvatel, což je o téměř 5 tisíc více, než tomu bylo v roce 2017. Na našem území pak tvoří třetí nejpočetnější migrantskou skupinu. Z toho Cizinecký informační systém (2022)¹ evidoval ke stejnému roku v České republice přibližně 21 tisíc obyvatel vietnamského původu ve věku od 0 do 24 let, což z celkových 65 tisíc obyvatel tvoří 32%. Velkou část z tohoto podílu tvoří druhá generace Vietnamců. Tito jedinci, kteří vyrůstali v prostředí dvou odlišných kultur, pak mohou zažívat překážky plynoucí z tohoto způsobu života. Odpovědí na tuto potenciálně znevýhodněnou sociální pozici může být formace mládežnických krajských spolků, které jsou společně s druhou generací Vietnamců předmětem výzkumu. Cílem těchto spolků je sdružování mladistvých vietnamského původu a skrze spolkové aktivity je integrovat jak do majoritní společnosti, tak do vietnamské diaspory. V rámci diplomové práce se zaměřuji na dva konkrétní krajské spolky druhé Vietnamců, kterými jsou spolky Viet Up a Asociace vietnamských studentů a mládeže.

Cílem diplomové práce je prozkoumání mechanismů, jakými krajské spolky re/produkuje etnický a sociální kapitál u svých členů. Zkoumané krajské spolky, které svými aktivitami cílí na mládež vietnamského původu žijící v České republice, ve smyslu základních principů fungování stojí v obecném povědomí svých členů a členek v pomyslné opozici. V analýze jsou identifikovány jednotlivé podoby sociálního a etnického kapitálu re/produkované v prostředí zkoumaných krajských spolků a vztahy, kterých mezi sebou tyto kapitály nabývají. Dále jsou v práci identifikovány způsoby re/produkce lidského a sociálního kapitálu obou typů krajských spolků a srovnáván jejich vliv na adaptaci členů spolku do majoritní společnosti i vlastní krajské komunity.

Diplomová práce se snaží dosáhnout cíle skrze zodpovězení stanovených výzkumných otázek:

„Jakou roli hraje etnický kapitál při budování kapitálu sociálního uvnitř krajského spolku druhé generace?“

¹ Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2021> [cit. 2023-04-29]

„Jakým způsobem se re/produkuje sociální kapitál v rámci krajského spolku druhé generace?“

„Jaké jsou rozdíly a průniky fungování zkoumaných krajských spolků druhé generace, které vznikly odlišným způsobem?“

Výsledky etnografického výzkumu realizovaného při zúčastněném pozorování na událostech pořádaných krajskými spolky a osmi hloubkovými rozhovory s řadovými členy i vedením spolku odpovídají na stanovenou hlavní a dílčí výzkumné otázky a ukazují, že:

1. Etnický kapitál, kterým disponuje druhá generace Vietnamců v rámci etnické komunity, pomáhá budovat kapitál sociální a lidský u jedinců zapojených do aktivit spolku druhé generace Vietnamců.
2. Členové spolku využívají husté sociální sítě vybudované v prostředí krajského spolku jak pro překonání osobních překážek plynoucích z imigrantského způsobu života druhé generace, tak při dosahování spolkem stanovených cílů.
3. I přes fakt, že zkoumané krajské spolky vznikly odlišným způsobem, jejich hlavní cíl zůstává stejný – propagace vietnamské kultury, integrace vietnamské minority do české majority a podpora mladistvých vietnamského původu na území České republiky.

Práce je rozdělena na část teoretickou, metodologickou a empirickou. Teoretická část je rozdělena do dvou kapitol. První z nich je zaměřena na druhou generaci Vietnamců v České republice a má za cíl čtenáři přiblížit jejich ambivalentní život plynoucí z vyrůstání v prostředí dvou rozdílných kultur. Druhá teoretická kapitola se zabývá popisem krajské spolkové činnosti, konkrétně pak popisem krajských spolků druhé generace Vietnamců v České republice. Metodologická část má za cíl přiblížit čtenáři zvolený metodologický přístup a použité metody, které se nesou v logice kvalitativního výzkumu. Mezi použité metody v této práci patří nestrukturovaný rozhovor se členy krajských spolků a účastníků spolkových aktivit, zúčastněné pozorování na konkrétních událostech spolkem pořádaných a částečný desk research zaměřený na příspěvky spolků na sociálních sítích. V otázce metodologického přístupu byla pro práci zvolena metoda zakotvené teorie. Empirická část skrze analýzu sesbíraných dat zobrazuje výsledky výzkumného šetření.

Z důvodu zachování stylistiky a čtivosti textu využívám v diplomové práci generické maskulinity. Pokud není explicitně uvedeno, že se jedná o muže, pojmy jako „respondenti“, „jedinci“ či „krajané“ odkazují jak k mužům, tak k ženám.

1. Teoretické zarámování práce

Stěžejní konceptuální rámec, ze kterého diplomová práce vychází je koncept kapitálu – konkrétně kapitál etnický a sociální. Teorii kapitálu rozšířil svoji prací významný francouzský sociolog Pierre Bourdieu (1986), který obohatil koncept kapitálu o sociální pohled. Bourdieu (1986) rozlišoval ve své práci čtyři formy kapitálu. Jedná se o kapitál ekonomický, sociální, kulturní a symbolický. Čím více kapitály daný člověk disponuje, tím je jeho pozice v sociálním prostoru silnější. Tento koncept může být ovšem chápán více jako „bezforemný“ koncept, který nabývá určitých podob až v závislosti na konkrétním sociálním a historickém kontextu. Ve zkratce se používá pro vyjádření sociálních, kulturních a individuálních dispozic, na základě kterých se určuje sociální pozice jedince v sociálním prostoru. Koncept kapitálu mě zajímá zejména kvůli způsobu, jakým dokáže vyjádřit vztahy či oprávnění jedince plynoucí z jeho členství v sociální skupině.

S jeho individualistickým pojetím kapitálu si ovšem při studiu krajanských spolků druhé generace nejspíš nevystačím. Proto v práci zohledňuji také kolektivní pojetí sociálního kapitálu Jamese S. Colemana (1988). Coleman rozšířil Bourdieův koncept o kolektivistické pojetí sociální struktury představující zdroje, pomocí kterých může člen určité skupiny dosáhnout stanovených cílů. Coleman (1988) viděl sociální kapitál jako veřejný statek, kde jednání jednotlivců přináší prospěch pro všechny zúčastněné a obecně považoval sociální kapitál jako kolektivní statek celé skupiny. Dle Colemana se jednotlivci zapojují do sociálních interakcí, vztahů a sítí tak dlouho, dokud z nich plynou výhody. Tato logika vychází z teorie racionální volby, která se snaží vysvětlit lidské chování prostřednictvím racionality. Racionální jednání je zasazeno do určitého sociálního kontextu, který zohledňuje nejen jednání jednotlivců, ale také vývoj sociální organizace. V tomto smyslu je sociální kapitál jak soukromým, tak veřejným statkem přinášejícím prospěch všem členům skupiny, nejen těm, kteří do těchto sítí investují. Autor považuje sociální kapitál jako univerzálně produktivní, protože je využíván k tomu, aby aktéři mohli dosáhnout určitých cílů, které by bez něj nebyly možné. Důležitou myšlenkou Colemanovy teorie je fakt, že sociální kapitál, kterým

disponuje komunita, hraje významnou roli při formování lidského kapitálu² příští generace (Coleman, 1988).

Přímo na tuto tezi navázali Zhou a Bankston (1994; 1999), kteří ve svém výzkumu vietnamské diaspory v USA přinesli empirické důkazy, že kolektivní sociální kapitál první generace má potenciál pro růst lidského kapitálu v druhé generaci i přes fakt, že první generace disponuje nízkým lidským kapitálem. Zhou a Bankston zjistili, že v případě vietnamských enkláv v USA docházelo u druhé generace k výraznému mezigeneračnímu růstu lidského kapitálu v podobě dosaženého vzdělání. Generace rodičů byla většinou složena z válečných indočínských uprchlíků (zpravidla) s velmi nízkým vzděláním. I přesto jejich děti dokázaly vystudovat střední i vysokou školu. Tento výrazný mezigenerační posun tehdy autoři přisuzovali právě významu kolektivního sociálního kapitálu. Proto se nabízí otázka, zdali podobným způsobem přispívá ke generaci lidského kapitálu kolektivní sociální kapitál držený v prostředí krajského spolku druhé generace.

Na otázku, zdali je možné vysvětlit mezigenerační růst lidského kapitálu u asijských druhogeneračních migrantů pouze kolektivistickým sociálním kapitálem a zda je růst lidského kapitálu zárukou mezigenerační sociální mobility, se zaměřil navazující výzkum Jennifer Lee, který realizovala se svou kolegyní Min Zhou (2014a). V tomto případě se soustředily na roli etnického kapitálu jakožto způsobu, pomocí kterého se dostávají určité etnické skupiny do konkurenční výhody. Lee a Zhou (2014a) argumentují, že skupiny s vysokým etnickým kapitálem, ve smyslu silné vnitroskupinové solidarity, vytvářejí a poskytují přístup k jinak nedostupným etnickým zdrojům i těm členům komunity, kteří patří k nižší sociální vrstvě. Etnický kapitál je dle autorek definován jako soubor etnických charakteristik a zdrojů, jakými jsou postoje či ekonomické příležitosti, kterým jsou vystaveny členové dané etnické skupiny. Tyto etnické zdroje mohou pomoci dětem, jejichž rodiče nemají vysoké vzdělání, nemluví anglicky a pochází ze znevýhodněného rodinného prostředí, kompenzovat nízkou úroveň lidského kapitálu rodičů a místo toho získat přístup k etnickému kapitálu skupiny. Dle Lee a Zhou (2014a) jsou v etnické komunitě skupinové

² Pro účel svoji diplomové práce chápu lidský kapitál stejně jako Coleman (1988). Tedy jako znalosti a dovednosti, které jedinec investuje a hromadí v průběhu svého života, a které mu umožňují realizovat svůj potenciál jako produktivnímu členovi společnosti

zdroje zdroji etnickými, protože jsou přednostně dostupné zejména členům etnické skupiny. Členové etnické komunity pocházející ze sociálně znevýhodněného prostředí pak tyto zdroje mohou využívat pro překonání vlastních znevýhodnění, které plynou z imigrantského způsobu života (Lee & Zhou, 2014a). Důležité informace jsou navíc distribuovány prostřednictvím etnických kanálů, které prochází vertikálně napříč třídami a fungují jako etnický skupinový zdroj, který je umožněn sociálním propojením dané etnické skupiny (Lee & Zhou, 2014a). Podobným způsobem nahlížel na etnický kapitál také Borjas (1992), který tvrdí, že dovednosti druhé generace závisí nejenom na lidském kapitálu jejich rodičů, prestiži jejich povolání nebo jejich příjmu, ale také na průměrném vzdělání a příjmu celé etnické skupiny, ke které patří.

Lee a Zhou (2014a) ve svém výzkumu řeší otázku, jakým způsobem se ze sociálního kapitálu, kterým disponuje etnická skupina jako celek, stává kapitál etnický. V rámci diplomové práce bude na tuto teorii nahlíženo z druhé perspektivy, a to jakým způsobem se v prostředí krajanských spolků druhé generace z etnického kapitálu stává kapitál sociální. Zjednodušeně řečeno, pokud jsem Vietnamcem druhé generace, tak jsem zpravidla členem vietnamské komunity a mám přístup k etnickému kapitálu, kterým tato komunita disponuje. Zda je pro Vietnamce druhé generace jednodušší generovat a zvyšovat jejich sociální a lidský kapitál v prostředí krajanského spolku se snaží zodpovědět tato diplomová práce. Členové spolku totiž nefungují jako individuální členové, ale pro své fungování využívají sítě sociálních vazeb, které pomáhají jak při budování sociálního kapitálu jednotlivých členů, tak při dosahování spolkem stanovených cílů (Vermeulen & Keskiner, 2017; Wang, 2017).

2. Druhá generace Vietnamců v ČR

V této kapitole se zaměřuji na představení druhé generace migrantů, konkrétně pak druhé generace Vietnamců v České republice. Kapitola je pro diplomovou práci významná z toho hlediska, že nám pomůže pochopit ambivalentní život, který druhá generace migrantů v hostitelské zemi prožívá. Zároveň vysvětlí sociální, osobní a kulturní kontext jejich života a ukáže rozdíly mezi první a druhou generací. V další části se kapitola zaměřuje na hybridní identitu druhé generace migrantů, která plyne z prožívání dvou odlišných kultur a možných problémů, které z tohoto dvojího prožívání plynou.

Pro zjednodušení v analýze využívám pro označení zkoumané skupiny výraz „druhá generace“. Pokud není explicitně řečeno jinak, rozumím pod tímto pojmem pro účely analýzy jedincům, kteří se v hostitelské zemi narodili, ale také jedincům, kteří přišli během vzdělávacího procesu – tzv. „jedenapůltá“ generace. Definice toho, kdo je považován za druhou a kdo za jedenapůltou generaci, není jednotná (Portes, 1996; Westin, 2003; Wobs, 2003; Zhou, 1997). Min Zhou (1997) například hovoří o druhé generaci migrantů v případě, kdy se dítě narodilo nebo se na území hostitelské země dostalo ve věkovém rozmezí od 0 do 6 let. O jedenapůlté generaci hovoří v případě, že dítě přišlo ve věkovém rozmezí od 7-13 let. Podle Zhou (1997) je pro jedenapůltou generaci charakteristické, že je jejich identita formována kulturou jak původní, tak přijímající společnosti. V určení příslušnosti k druhé či jedenapůlté migrační generaci vycházím z pojetí Zhou, ale věkové hranice upravuji zvyklostem českého vzdělávacího systému. Rozhodný věk pro určení jedince druhé generace jsem stanovil na 5 let, kdy v Česku začíná povinná školní docházka povinným předškolním rokem. Horní hranice pro určení jedenapůlté generace je stanovena na 12 let, tj. obvyklý věk, kdy žák přechází na druhý stupeň do druhé poloviny povinného vzdělávání. V mém výzkumném vzorku jsou jedinci, kteří odpovídají definici druhé i jedenapůlté generace.

2.1 Druhá generace Vietnamců v ČR a jak se odlišuje od generace první

Freidingerová (2014) odhaduje celkový počet obyvatel vietnamského původu, kteří se narodili v České republice na 12-14%. Nicméně vzhledem k tomu, že v roce 2021 evidoval Cizinecký informační systém ČR³ přibližně 21 tisíc obyvatel vietnamského původu ve věkové kategorii od 0 do 24 let, což z celkových 65 tisíc obyvatel tvoří přibližně 32%, tak může být nyní tento poměr druhé generace k první v České republice mnohem vyšší. Je proto důležité tuto početnou skupinu studovat, jelikož se od první generace Vietnamců kvůli odlišnému sociálnímu kontextu, ve kterém obě generace během svého života vyrůstaly, rozlišují z hlediska integračního, osobnostního či kulturního (Janská & Svobodová, 2016; Schneider, 2016; Zhou, 1997).

Z hlediska začleňování se do společnosti existuje velké množství faktorů, které ovlivňují míru adaptace a integrace různých generací migrantů. V případě první generace mezi tyto faktory patří sociodemografické proměnné jako pohlaví, věk, socioekonomický status nebo proměnné sociálního kontextu jako sociální podpora, míra rasismu nebo vnitroskupinová soudržnost etnické komunity (Marzana, 2020; Portes & Zhou, 1993; Zhou & Bankston, 1994). U druhé generace, která nezažila migraci v pravém slova smyslu, jsou tyto faktory spojeny s obtížemi při udržování původní kultury se stejnou intenzitou, jako tomu je u jejich rodičů. Oproti nim jsou navíc mnohem méně ovlivněni hodnotami a zvyklostmi země původu, odkud jejich rodina pochází (Freidingerová & Mai, 2018; Lee & Zhou, 2014a; Marzana, 2020).

Integrace druhé generace Vietnamců je tak oproti integraci první generace Vietnamců procesem komplexnějším. Kvůli své vzhledové odlišnosti, svému původu a na druhé straně dennímu kontaktu s českou kulturou je jejich etnická identita nesamozřejmá a je v jejich snaze tuto identitu aktivně vytvářet (Svobodová & Janská, 2016). K tomuto střetu identit dochází při jejich každodenních interakcích, protože žijí ve světě dvou etnik. Ve škole a se svými vrstevníky hovoří převážně česky, ale po návratu domů často přecházejí na vietnamštinu (Nguyen Jirásková, 2008). Není tedy žádným velkým překvapením, že je druhá generace oproti svým rodičům mnohem častěji bilingvní (Janská et al., 2011; Zhou & Portes,

³ Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-cr-2021> [cit. 2023-04-16]

1993). Nutno podotknout, že schopnost vietnamštiny je v případě druhé generace Vietnamců velice často na úrovni funkčního, mluveného jazyka. Mnoho mladých Vietnamců totiž neumí ve vietnamštině číst a psát (Kušniráková et al., 2013). Integrace druhé generace Vietnamců v ČR byla také charakterizována tím, že rodiče těchto jedinců byli často v průběhu jejich dětství méně zapojeni do role primárních pečovatелů a vychovatelů. V rané fázi jejich života jsou proto často české chůvy jejich častými pomocníky při procesu začleňování se do české společnosti (Freidingerová & Mai, 2018; Suralová, 2014). I kvůli této výchově českými chůvami se u druhé generace vyvinula nejednoznačná identifikace s vietnamskými normami chování. Zároveň byli jedinci druhé generace často odcizeni od svých rodičů kvůli jejich omezené schopnosti komunikovat ve vietnamštině (Freidingerová & Nováková, 2021; Suralová, 2014). O podobné problematice také hovoří Janská a kol. (2011), kteří zmiňují, že rodiče Vietnamců musí v důsledku velké pracovní konkurence pracovat o víkendech, a proto nemají volný čas na výchovu svých dětí. Díky výchově, kterou za vietnamské rodiče přebírají české chůvy, se dokázaly děti Vietnamců lépe adaptovat do české společnosti, ale zároveň byly častěji narušovány rodinné vztahy a tradice. I proto má mnohdy druhá generace Vietnamců bližší vztah k hodnotám české společnosti než k hodnotám společnosti vietnamské (Janská et al., 2011).

Oproti druhé generaci lze z hlediska integrace považovat první generaci jako více izolovanou. Tato izolovanost od majoritní společnosti je pak podpořena vnitřní sociální komunikací a vnímanou kulturní vzdáleností mezi majoritní společností a vietnamskou komunitou (Drbohlav & Dzúrová, 2007). Jazyková bariéra je považována jako jedna z hlavních překážek při integraci první generace Vietnamců. I proto jsou často odkázáni na pomoc uvnitř vlastní etnické komunity (Leontieva et al., 2013) Díky lepší jazykové vybavenosti a vyrůstání v českém prostředí se tak dokáže druhá generace lépe integrovat do české společnosti, než tomu bylo v případě jejich rodičů. Na druhou stranu právě kvůli tomu, co může být u procesu integrace výhodou, dochází k problému zpochybňování vlastní identity a také problematickému začleňování se do vietnamské diaspory. Jejich identita je totiž formována jak českou, tak vietnamskou kulturou (Svobodová & Janská, 2016).

O lepším začlenění do majoritní společnosti hovoří také Bernard a Mikešová (2014). Druhá generace je podle nich lépe začleněná do české společnosti, protože má více možností k pevnějšímu začlenění, mezi které patří zejména navštěvování místního školního systému. Zároveň u první generace pozorují, že je jejich ekonomická strategie v maloobchodním prodeji založena na vnitroskupinové solidaritě a vzájemném sdílení know-how, poskytováním obchodních prostorů a pomoci při zakládání živnosti, což oslabuje příležitosti ke kontaktu mezi Vietnamci a majoritní společností (Bernard & Mikešová, 2014). Výzkum Zhou a Portese (1993) například ukazuje, že úspěšná integrace druhé generace může být dosažena dvěma rozdílnými způsoby. Na jedné straně může za integraci etnická koheze, která se jim dostává ve vlastní etnické komunitě nebo na druhé straně může být úspěšná integrace dosažena opuštěním původních kulturních zvyklostí a adaptací na normativní strukturu hostitelské společnosti (Zhou & Portes, 1993).

V oblasti vzdělávání u Asiatů druhé generace sídlících v USA často pozorujeme nadprůměrné výsledky v oblasti vzdělávání (Lee & Zhou, 2014b). Nicméně i přes fakt, že dosahují asijské imigranti v otázce vzdělání lepších výsledků, tak ne vždy toto vzdělání dokáží přeměnit v úspěšnou kariéru (Tran, Lee & Huang, 2019). V prostředí České republiky provedli výzkum srovnávající školní úspěchy Eva Janská a kol. (2011), kteří zjistili, že celkové výsledky českých a vietnamských studentů jsou srovnatelné a není mezi nimi žádný statisticky významný rozdíl. Vietnamci vykazovali lepší známky v matematice, zatímco Češi měli lepší známky především v dějepisu a češtině (Janská a kol. 2011). V rodinném kontextu je ovšem podpora rodičů, kteří dbají na vzdělání, velice výrazná (Freidingerová & Nováková, 2021; Lee & Zhou, 2014a; Zhou & Bankston, 1994). Finanční podpora rodičů jim sice umožnila pokračovat ve studiu na vysoké škole, ale mnohdy je také nasměrovala do konkrétního profesního oboru, kterým často bývá ekonomie, právo nebo medicína. Sociální kapitál jejich rodičů tak lze považovat za jednu z integračních výhod druhé generace Vietnamců (Freidingerová & Nováková, 2021; Zhou & Bankston, 1994). Nicméně Freidingerová s Novákovou (2021) dodávají, že tato adaptační výhoda ve formě finanční podpory rodičů může jedince druhé generace uvěznit ve vzdělávací nebo profesní dráze, kterou jim určí jejich rodiče (Freidingerová & Nováková, 2021).

Na osobnostní rovině se podle Marzany (2020) první generace potýká s problémy při hledání uznání a naplňování očekávání, které jsou spojené s jejich životem v migraci. Druhá generace podle autorky oproti tomu čelí nejenom problémům spojeným s uznáním, ale také s problémy spojenými s touhou žít samostatně. Tento problém spojený s druhou generací pak často bývá jen málo sladěn s celkovým migračním projektem rodiny a je ovlivněn dalšími kulturními zvyklostmi původní země (Marzana, 2020).

2.2 Hybridní identita

Natasha Warikoo (2004) tvrdí, že dnešní kosmopolitní, multietnický svět, kde se život soustředí v hustě obydlených městských centrech, podporuje u jedince rozvoj vícera etnických identit, nikoliv asimilaci do jedné společné kultury či etnické identity. Druhé generaci migrantů je v hostitelské zemi častokrát umožněno, aby se mohla pohybovat mezi kulturními tradicemi prožívaných společností a mezi nimi vyjednávat hranice (Warikoo, 2004). Následující podkapitola se proto bude týkat problematiky vyjednávání vlastní identity u druhé generace migrantů, kteří v dnešním světě daleko častěji neprožívají pouze jednu identitu, ale volí mezi nimi, jelikož je často jejich identita mnohoznačná (Brettell & Nibbs, 2009).

Dle výzkumu Hřebíčkové (2020) se mnoho jedinců druhé a jedenapůlté generace vietnamského původu v ČR orientuje spíše na českou, než na vietnamskou kulturu. Jedinci druhé generace totiž bývají ovlivněni oběma společnostmi, se kterými se setkávají. V prostředí svých příbuzných a vietnamské komunity se setkávají s kulturou jejich rodičů a v prostředí každodenního života se setkávají s kulturou majoritní společnosti, která se jim může jevit jako cizí (Janská et al., 2011). Kvůli vlastní vzhledové odlišnosti a každodennímu prožívání života v prostředí hostitelské kultury mají podle Svobodové a Janské (2016) tito jedinci velice často ambivalentní vztah k majoritní společnosti. Členové druhé generace v Česku o sobě často hovoří jako o „banánových dětech“. Tato metafora odkazuje k vyjádření faktu, že se cítí navenek „žlutí“, kdy se identifikují se svým vietnamským původem, a uvnitř bílí, kdy se chovají a jednají jako Češi, či Evropané obecně (Homoláč & Sherman, 2020; Martínková, 2008; Svobodová & Janská, 2016; Svobodová, 2017). Metafory spojené s jídlem mohou mít ovšem u mnoha osob negativní konotace a mnoho

jedinců si je může vyložit hanlivě a považovat jej za vulgarismus. V mé práci používám vhodnější termín „**hybridní identita**“. Tento termín je synonymem pro termín „banánových dětí“, označujícím fakt, kdy se chování jedince liší od očekávaného chování, které vzniklo na základě jeho vzhledu (Homoláč & Sherman, 2020).

Z výzkumu etnické identity Vietnamců v České republice, který prováděly Andrea Svobodová s Evou Janskou (2017), vyplývá, že jejich etnická identita není jednotná, ale fluidní. Jedinci vietnamského původu druhé generace si dle prožívaného kontextu mohou zvolit z více etnických identit. K striktní volbě buď české, nebo vietnamské identity je spíše nutí členové majoritní společnosti nebo vlastní rodiče. Zároveň se tito jedinci necítí komfortně, když si mezi jednotlivými identitami musí vybírat (Svobodová & Janská 2017). Podobných výsledků se dobrala také Bednářová (2019), která došla k závěru, že druhá generace vietnamského původu se označuje jak za Čechy, tak za Vietnamce podle jednotlivých prožívaných situací. V oblasti vzdělávání a pracovní činnosti se označují spíše za Čechy a v oblasti rodinných hodnot se označují spíše za Vietnamce (Bednářová, 2019). Přijímání hodnot jak vlastní, tak majoritní společnosti ovšem vede k tomu, že si mladí lidé osvojují dvoukulturní identitu, což může mít v některých ohledech pozitivní výsledky pro jejich sebepojetí při interakci s ostatními nebo vnímání sebe sama (Olalowo, 2020; Tran & Bifuh-Ambe, 2021)

Jiří Homoláč a Tamah Sherman (2020) prožívání hybridní identity druhou generací Vietnamců výstižně shrnuli jako: „*Mladí Vietnamci, kteří se v Česku narodili nebo sem přišli ve školním věku, prezentují jako konstitutivní rysy své identity „život ve dvojitě světe“, tj. skutečnost, že v každodenním životě užívají dva jazyky a řídí se dvěma dost odlišnými normami jednání*“ (Homoláč & Sherman, 2020, 250).

2.2.1 Krize sociální identity

Druhá generace migrantů se ocitá roztržena mezi světy dvou kultur. Na jedné straně je na ně vyvíjen tlak ze strany rodičů a vlastní etnické komunity, aby ve svém životě zachovávali svoji původní kulturu. Na druhé straně je na ně vyvíjen tlak ze strany majoritní společnosti, do které se chtějí integrovat (Zhou & Bankston, 1994; Zhou & Portes, 1993).

Proto se jedinci druhé generace migrantů velice často definuje jako příslušníci země, ve které žijí, ale kvůli odlišnostem mají problém s tím, aby je za takové uznali jejich rodiče i majoritní společnost, ve které vyrůstali (Marzana, 2020). Další rozpor mezi těmito generacemi vyplývá z faktu, že rodiče přistěhovalců, kteří migrovali ze zemí s pevnějším hodnotovým rámcem do zemí západních společností, obvykle vyznávají konzervativnější kulturní hodnoty než jejich děti. Ty na druhou stranu mají tendenci přijímat běžné hodnoty a životní styl majoritní společnosti a více opomíjet kulturu původu jejich rodičů (Choi et al., 2008; Ho & Birman, 2010). Tento kulturní nesoulad mezi první a druhou generací je obvykle příčinou mezigeneračních konfliktů, které vedou k narušení vztahů mezi rodiči a dětmi, což často vede k oslabení vzájemné podpory a vystavení mládeže vyššímu riziku pro problémy týkající chování (Tran & Bifuh-Ambe, 2021). Podle výzkumu Waterse a kol. (2010) navíc až 90% imigrantů přiznává, že má problém při komunikaci s rodiči jak v jejich rodném jazyce, tak v jazyce hostitelské kultury (Waters et al., 2010).

Stuart Hall (2015) tvrdí, že kvůli těmto sociálním konfliktům, které druhá generace zažívá je pak krize identity významným, nikoliv však překvapivým problémem ovlivňujícím život druhé generace přistěhovalců. Celý život je prožívaný v prostředí kultury rodičů a kultury majoritní společnosti. Kvůli tomu není identita imigranta druhé generace zakořeněna v zemi, odkud pochází rodiče, ani v zemi, kde momentálně žije (Abad & Sheldon, 2008). V mládí může být pro jedince téměř nemožné najít „zlatou střední cestu“ mezi názory rodičů a mezi názory vrstevníků. Vyrůstání na pomezí dvou odlišných světů si velice často vybere na imigrantovi druhé generaci psychickou daň při složité snaze všechno sladit při hledání sebe samotného (Hall, 2015). Mnoho z nich se cítí být nezakořeněni v ani jedné z prožívaných kultur, a proto se i ve vlastním světě cítí jako cizinci (Lev Ari & Cohen, 2018).

Podobné pocity spojené s problémem krize identity prožívají nebo prožívali migranti druhé generace po celém světě, včetně respondentů tohoto výzkumu. Spolková činnost pak může být jedním z nástrojů, jak se s těmito problémy, plynoucími z imigrantského života druhé generace, vyrovnat (Freidingerová & Nováková, 2021; Marzana, 2019; Vermeulen & Keskiner, 2017).

3. Spolková činnost druhé generace Vietnamců

V oblasti definice spolkové činnosti práce vychází zejména z knihy Lily Wang (2017), která se při popisu krajské spolkové činnosti odvolává na velký vzorek provedených výzkumů z posledních třiceti let. Dalším bodem bude vysvětlení sociálního a kulturního kontextu spolkové činnosti Vietnamců v České republice na základě historického vývoje vietnamské migrace do ČR. Následovat bude popis krajské spolkové činnosti Vietnamců v České republice, který se často bude odkazovat na Terezu Freidingerovou a její dva pro obor významné výzkumy. První s kolegou Maiem (2018), druhý s kolegyní Novákovou (2021). V poslední části kapitoly dojde k propojení teoretického východiska s krajskou spolkovou činností. Jejím cílem bude ukázání, jakou roli hraje ve spolcích etnický a sociální kapitál, kterým členové spolku i samotný spolek disponují.

3.1 Definice krajské spolkové činnosti přistěhovalců

V zemích s dlouhou tradicí občanské angažovanosti se stává integrace imigrantů do občanského života významným tématem a formace imigrantských spolků je jedním z adaptačních procesů do hostitelské společnosti (Wang, 2017). Imigranti se zpravidla zapojují více do činnosti krajských (někdy označovaných jako etnických) spolků než do činnosti mainstreamových organizací v hostitelské společnosti a zároveň se angažují více v činnostech neformálního dobrovolnictví a vzájemné solidární pomoci než tomu je u jejich protějšků, kteří se v hostitelské zemi narodili (Sundeen et al., 2007, Smith et al., 2021). Je proto důležité, abychom tyto etnické spolky a imigrantskou dobrovolnickou činnost studovali, protože nám pomůže lépe pochopit integraci a adaptaci imigranta do občanského života hostitelské společnosti (Wang, 2017).

Podle Lily Wang (2017), krajské spolky odkazují k převážně dobrovolnickým organizacím, které byly v hostitelské společnosti zformovány jedinci, kteří se definují jako členové určité etnické komunity a kteří jsou zavázáni k podpoře etnické kultury, skupinové identity a vzájemné solidarity. Stejný jazyk, kultura, tradice, sdílená identita, podobné životní zkušenosti v hostitelské zemi, společně sdílené problémy a aspirace se dle autorky řadí mezi faktory, které vedou ke zformování etnických spolků, které slouží k naplnění společně

sdílených potřeb (Wang, 2017). Různorodé etnické spolky tedy vznikly jako odpověď na tyto specifické potřeby plynoucí z potřeb života s migrantskou zkušeností (Smith a kol., 2021). Spolky pomáhají imigrantovi adaptovat se do nového životního prostředí, které pro něj může být odcizené (Wang, 2017; Wang & Handy, 2014). Zároveň mu poskytují prostor pro překonání bariér, které plynou z imigrantského způsobu života. Mezi tyto bariéry mohou patřit jazyková, kulturní a časová omezení nebo omezený přístup k informacím a možnostem transportu (Scott et al., 2005).

Hung ve svém výzkumu (2007) rozlišuje čtyři typy krajanských spolků dle účelu, ke kterému slouží. Prvním z nich jsou náboženské organizace, kde ke vzájemnému kontaktu dochází skrze společně vyznávané náboženství. Druhou jsou organizace zajišťující sociální služby, jakými jsou například zdravotní služby nebo mimo školní doučování. Třetím typem jsou kulturní organizace, které se zaměřují na prosazování a uchovávání kultury dané etnické skupiny. Čtvrtým typem jsou organizace veřejného zájmu, mezi které patří advokátní kanceláře a občanské organizace, jejichž cílem je posílení sociální pozice etnické skupiny (Hung, 2007). Nutno podotknout, že v reálném životě často dochází k prolínání těchto typů. V mém výzkumu jsou zkoumané spolky zejména spolky kulturními, jelikož mezi jejich hlavní cíle patří propagace vietnamské kultury, kdy se snaží u svých členů zachovat nebo probudit národní hrdost. Můžeme u nich ovšem vidět i rysy organizací poskytující sociální služby, protože v mnoha případech zajišťují mimo školní doučování nebo organizace veřejného zájmu, jelikož posílení jejich etnické pozice je často také jedním z jejich cílů. Žádný ze zkoumaných spolků ovšem není náboženskou organizací.

3.2 Vietnamská migrace do ČR a ovlivnění spolkové činnosti

Lily Wang (2017) tvrdí, že podoba a účel krajanského spolku závisí na počtu imigrantů a typu migrace, která determinuje sociální, kulturní, politické a ekonomické potřeby imigrantské komunity. V této podkapitole proto bude cílem přiblížení vietnamské migrace do České republiky a jakým způsobem podoba této migrace ovlivnila vývoj vietnamských krajanských spolků.

Vietnamská migrace do České republiky započala v létě v roce 1956, kdy do tehdejšího Československa začaly přijíždět děti rodičů, kteří se podíleli na nezávislosti a sjednocení Vietnamu. Až do roku 1989 se jednalo se o shora řízenou migraci socialistickým režimem, kdy sem jezdili ekonomicky aktivní jedinci ve věku mladé dospělosti. Jejich cílem bylo vzdělávání se a následné vrácení se do válkou zpusťšeného Vietnamu (Freidingerová & Mai, 2018). V této době šlo tedy o vysoce selektivní proces, jelikož se sem dostali hlavně ti jedinci, kteří si přesun do tehdejšího Československa na základě meritokratického přístupu vietnamské vlády zasloužili. Jednalo se o nadané jedince, kteří dosahovali výborných výsledků ve vzdělávání. V dalším případě šlo o potomky vysoce postavených straníků, kteří přesun svých potomků zajišťovali úplatkem (Freidingerová, 2014; Martínková, 2008). Shora řízenou migraci vystřídala po roce 1989 migrace v otázce genderu, vzdělání, politického původu či věku diverzifikovanější. Za prvními vietnamskými migranty, kteří zde zůstali i po ukončení smluv mezi ČSSR a VSR začali přijíždět jejich příbuzní za účelem spojení rodiny a vietnamská diaspora se zde postupně začala usazovat. O tom vypovídá i fakt, že v roce 2001 zde bylo 82,5% Vietnamců ekonomicky aktivních, zatímco v roce 2015 už to byla pouze polovina (Freidingerová & Mai, 2018).

Dle Freidingerové (2014) do České republiky a bývalého Československa migrovali z Vietnamu v dlouhodobém měřítku zejména jedinci loajální vietnamskému komunistickému systému, kdy se jednalo o jedince pocházející hlavně ze severní části Vietnamu. Všechny výše zmíněné faktory a podmínky migrace ovlivňují podobu a formování spolků na území České republiky. Není proto překvapením, že jedna z nejstarších a početně největší vietnamská organizace Svaz Vietnamců v České republice má silné konexe na vietnamskou ambasádu a je organizována podle schématu národní vietnamské fronty. Další spolky, jakými je například Svaz vietnamských studentů a mládeže, Svaz vietnamských podnikatelů nebo Svaz vietnamských žen v Čechách vznikaly jako odnož Svazu Vietnamců, a proto také podléhají závazkům vůči vietnamské ambasádě⁴. Nicméně zde vznikají i spolky, které jsou na vietnamské vládě nezávislé a v některých případech dokonce vystupují v opozici. Takovým spolkem je například Van Lang, který nesouhlasí

⁴ Zdroj: <https://archiv.epochtimes.cz/2016082223351/Rozhovor-O-soucasnem-Vietnamu-komunitě-v-CR-a-vztazich-s-Cinou.html> [cit. 2023-04-11]

s celkovou politickou agendou Vietnamu (Freidingerová & Nováková, 2021; Voříšková, 2020). Od roku 2016 se začínají formovat také spolky druhé generace, které se nesoustředí výhradně na vietnamskou komunitu, ale na posílení vztahů s majoritní společností. Mezi neaktivnější a největší sdružení patří spolek Viet Up (Freidingerová & Mai, 2018).

Vietnamské krajanské spolky na území Čech fungují buď na dobrovolnickém základu, nebo se v dnešní době často formalizují a jsou uznané v obchodním rejstříku jako oficiálně fungující organizace. Formalizace těchto spolků je ovšem zpravidla možná jen v případě, kdy se v hostitelské společnosti nachází dostatečný počet imigrantů, kteří činnost spolku mohou podporovat (Schrover & Vermeulen, 2005; Babis, 2016). Vietnamská menšina je dle statistik Cizineckého informačního systému s téměř šedesáti pěti tisíci jedinci v České republice třetí nejpočetnější imigrantskou skupinou⁵. Zároveň má vietnamská migrace v České republice díky vztahům v době komunismu mezi ČSSR a VSR dlouhou historii. Spolková činnost Vietnamců je v ČR rozšířeným a společensky prostupujícím fenoménem. Specifický sociální a historický kontext migrace Vietnamců do ČR pak ve výsledku ovlivnil podobu a charakteristické znaky krajanských spolků. Dle Freidingerové a Maie (2018) se spolky první generace zaměřovali hlavně dovnitř diaspory a jejich cílem bylo sdružování Vietnamců žijících v České republice. Oproti tomu jsou nynější spolky druhé generace mnohem více inkluzivní, protože jsou otevřeny všem bez ohledu na jazykovou výbavu či etnický původ. Spolky druhé generace se totiž soustředí nejen dovnitř diaspory, ale také k české společnosti a sbližování Čechů a Vietnamců (Freidingerová & Mai 2018).

3.3 Spolková činnost druhé generace Vietnamců v České republice

Účast druhé generace migrantů v krajanských spolcích je důležitým faktorem pro proces jejich růstu, neboť podporuje budování jejich osobní i etnické identity. Zároveň u jedinců, kteří se zapojují do formální či neformální dobrovolnické činnosti, je v budoucnu pozorována vyšší míra zapojení se do občanské společnosti (Fattori et al., 2015; Flanagan & Levine, 2010).

⁵ Zdroj: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu [cit. 2023-03-03]

Podle Vermeulena a Keskiner (2017) slouží síťovací platformy a krajské spolky druhé generace jako spojovací a stmelující organizace. Díky těmto platformám dochází k posílení mezilidských vztahů mezi podobně smýšlejícími jedinci z podobného prostředí s podobnými životními zkušenostmi. Zároveň je v prostředí spolků poskytováno bezpečné a známé prostředí, které pomáhá jedincům migrantského původu při překonávání překážek v prostředí, které jimi může být vnímané jako nepřátelské (Vermeulen & Keskiner, 2017). Ačkoliv se jedná o zahraniční výzkum druhé generace Turků, který byl proveden na území Nizozemska a Francie, tak můžeme z podobné perspektivy nahlížet na fungování krajských spolků druhé generace i v České republice. Druhá generace Vietnamců je totiž pod sociálními i normativními tlaky ze strany české společnosti, ale také vietnamské komunity. Freidingerová s Novákovou (2021) proto tvrdí, že možnou odpovědí na tuto situaci, která na mladého Vietnamce klade mnohem více výzev a požadavků, může být formace mládežnických krajských spolků pro jedince pocházející ze stejného sociálního prostředí. Spolky druhé generace se tak stávají integračním nástrojem pro lepší začlenění nejenom do majoritní společnosti, ale také do etnické komunity, která pro ně může být odcizená (Freidingerová & Nováková, 2021; Vermeulen & Keskiner, 2017).

Spolková činnost Vietnamců má v České republice dlouhou historii, nicméně její oficiální vznik se datuje do roku 1999⁶, kdy došlo ke zformalizování Svazu Vietnamců žijících v České republice⁷. Hlavním účelem tohoto spolku první generace a jeho mnoha odnoží je spojit Vietnamce žijící v České republice (Freidingerová & Mai, 2018). Svaz sdružuje své členy na základě mnoha faktorů, jakými je například provincie původu, region bydliště v ČR, způsob trávení volnočasových aktivit (například Svaz vietnamských podnikatelů)⁸. Poslední mnou jmenovanou odnoží, která má de iure vlastní právní subjektivitu je Asociace vietnamských studentů a mládeže v ČR⁹.

Od roku 2014 se také začínají objevovat občanské aktivity druhé generace Vietnamců, které mají oproti spolkům první generace kromě společného zaměření na vietnamskou diasporu pro svoji činnost i jiné motivy. Spolky druhé generace podporují vietnamskou mládež,

⁶ Zdroj: <https://rejstrik-firem.kurzy.cz/70942731/svaz-vietnamcu-v-ceske-republice-o-s/> [cit. 2023-04-19]

⁷ Zdroj: <https://vnembassy-praha.mofa.gov.vn/vi-vn/Trang/default.aspx> [cit. 2023-04-19]

⁸ Zdroj: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/vietnamska-mensina-108870/> [cit. 2023-04-20]

⁹ Zdroj: <https://www.facebook.com/thanhniensinhvienSec> [cit. 2023-04-20]

dialog mezi nimi a jejich rodiči a také vzájemné vztahy mezi Vietnamci a většinou společností (Freidingerová & Nováková, 2021). Podle Freidingerové a Novákové (2021) tedy spolky slouží jako most pro lepší komunikaci a porozumění mezi první a druhou generací Vietnamců, která je kvůli jinému způsobu života a vyrůstání velice odlišná. Etnické spolky mimo jiné pomáhají i při problému střetu identity, kdy se pro členy těchto spolků stává vietnamský původ osobním atributem, na který jsou nebo umí být hrdí (Freidingerová & Nováková, 2021). To se projevuje explicitním vyjádřením jakési „vietnamskosti“ směrem k majoritě, například v názvech svých podniků, projektů nebo návratem k užívání vietnamského jména namísto české přezdívky. V České republice proto v posledních letech dochází mezi druhou generací Vietnamců k prudkému nárůstu nově vznikajících síťovacích platform a spolků, které fungují na dobrovolnické bázi nebo se postupem času profesionalizují do finančně udržitelných a samostatných projektů. Aktivity těchto spolků jsou (alespoň v deklaratorní rovině) navíc otevřeny všem zájemcům bez ohledu na etnický původ či jazykovou výbavu (Freidingerová & Mai, 2018). Můj výzkum ale ukazuje, že poslední jmenované téma má v reálné praxi určitá omezení.

Za vznikem vietnamských krajanských spolků druhé generace stojí souhra více podmínek, mezi které patří zkušenosti s neformálním dobrovolnictvím, programy občanského vzdělávání ve školách, ale zejména potřeba sounáležitosti s vietnamskými vrstevníky, ale i českou společností (Flanagan & Levine, 2010; Freidingerová & Nováková, 2021; Wang, 2017). Freidingerová s Novákovou (2021) zmiňují, že výskyt nové vzniklých vietnamských spolků druhé generace není ojedinělým fenoménem. Spolky podobného charakteru vznikají i v ostatních zemích, jakými jsou například USA nebo Spojené království. Co je ovšem podle autorek jedinečné na druhé generaci Vietnamců v Česku, je jejich zkušenost z dětství, kdy místo rodičů byly primárními vychovateli české chůvy. Na jednu stranu tímto byla usnadněna jejich integrace do českého kulturního prostředí, na druhou stranu se oslabil jejich vztah k vietnamským kořenům (Freidingerová & Nováková, 2021).

3.3.1 Vietnamské spolky na území ČR

V České republice je podle úřadu národnostních menšin¹⁰ přes třicet krajských spolků sdružujících příslušníky vietnamského etnika. Jedná se o podnikatelské, náboženské, profesní, pomáhající, sportovní, kulturní či volnočasové organizace. Nutno podotknout, že těchto organizací může být ve skutečnosti více, protože některé fungují ryze na dobrovolnickém základu a nejsou zformalizované (Freidingerová & Mai, 2018). Diplomová práce se bude soustředit na dva konkrétní spolky, které byly založeny druhou generací Vietnamců a které v principu fungování, ač se zaměřují na podobnou problematiku, vychází z odlišných základních principů. Jedná se o spolky **Viet Up**¹¹ a **Asociaci vietnamských studentů a mládeže**¹² (pro další účel práce bude používána místo oficiálního názvu spolku zkratka **TNSV**). V následující části deskriptivně charakterizují oba zapojené spolky. Tyto spolky budou také rozebírány v empirické části z analytického hlediska.

Existuje mnoho dalších etnických spolků, které byly založeny druhou generací Vietnamců. Je to například **Medviet**¹³ (spolek sdružující vietnamské studenty medicíny zaměřující se na informování vietnamské komunity), **Compeduo**¹⁴ (původně Viet Code, spolek nabízející kurzy informační technologie pro děti), **Sapa Trip**¹⁵ (firma provádějící komentované exkurze do vietnamského kulturního a obchodního areálu Sapa v pražské Libuši, začínala jako zájmová organizace, která se přetavila ve výdělečnou aktivitu osvětového charakteru), **Stellarts** (spolek integrující mladé Vietnamce neovládající český jazyk) a mnoho dalších. Podrobněji se popisu krajských spolků Vietnamců na území České republiky věnuje ve svém výzkumu Freidingerová a Mai (2018) a Freidingerová s Novákovou (2021).

¹⁰ Zdroj: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/vietnamska-mensina-108870/> [cit. 2023-04-20]

¹¹ Zdroj: <https://vietup.cz/> [cit. 2023-04-20]

¹² Zdroj: <https://www.facebook.com/groups/1463005467355380> [cit. 2023-04-20]

¹³ Zdroj: <https://www.trimed.cz/podspolky/medviet/> [cit. 2023-04-22]

¹⁴ Zdroj: <https://www.facebook.com/compeduoc/> [cit. 2023-04-22]

¹⁵ Zdroj: [SAPA TRIP s.r.o., Praha IČO 05499151 - Obchodní rejstřík firem | Kurzy.cz](https://www.sapa-trip.cz/) [cit. 2023-04-22]

3.3.1.1 Viet Up

Z hlediska spolkové činnosti druhé generace je v České republice Viet Up největším a neaktivnějším spolkem ve vietnamské diaspoře. Vzniknul v roce 2016 jako neformální uskupení, jehož hlavním cílem bylo reagovat na potřeby celé vietnamské diaspory. V roce 2018 se stal Viet Up oficiálně zformalizovaným spolkem (Freidingerová & Mai, 2018). Viet Up je organizace, spojující zejména druhou generaci Vietnamců v ČR, která se pomocí sociálních, sportovních a kulturních akcí snaží sdružovat mladé lidi vietnamského původu a pomáhat jim k jejich seberealizaci. Dalším z jejich cílů pak je zlepšovat soužití vietnamské diaspory s českou společností a prohlubování vztahu mezi první a druhou generací Vietnamců¹⁶. V organizačním týmu je přibližně 20 členů, avšak v rámci dobrovolnictví se jedinců do aktivit Viet Upu zapojuje mnohem více. Členové jsou hlavně Vietnamci druhé generace pocházející z Prahy, kde se také pořádá většina aktivit. Viet Up, jak již bylo řečeno, cílí zejména na druhou generaci Vietnamců vyrůstající v České republice, a proto je oficiálním jazykem spolku čeština a jedním z členů spolku je dokonce jedinec české národnosti (4_MV Osobní rozhovor, 2022)¹⁷.

Viet Up se v rámci druhogeneračních spolků zaměřuje na nejširší spektrum aktivit, které Freidingerová s Maiem (2018) rozdělila do 4 kategorií:

- 1) Vzájemná podpora mladých Čechovietnamců členů Viet Up, sdílení a budování kapacit: Viet Up pořádá diskuzní večery, kurzy osobního rozvoje a vzdělávací projekty na základě potřeby řešení otázky identity druhé generace. Diskuzní večery se týkají problémů, které zažívá druhá generace Vietnamců v Česku (propast mezi první a druhou generací, stárnutí rodičů a jejich integrace nebo mentální zdraví druhé generace). Mezi vzdělávací projekty patří zejména kurzy vietnamštiny, které jsou nejenom pro Vietnamce druhé generace, kteří kvůli své integraci do české společnosti neovládají svůj mateřský jazyk na dostatečné úrovni. V otázce osobního rozvoje je pořádán prázdninový kurz Letní Odyssea, určený pro mladé Vietnamce ve

¹⁶ Zdroj: <https://vietup.cz/aktivity/> [cit. 2023-04-22]

¹⁷ Označení u zdrojů z osobních rozhovorů jsou vysvětlena v kapitole 4.4

věku od 15 do 25 let. Viet Up mimo jiné aktivně spolupracuje a podporuje další nově vznikající spolky druhé generace.

- 2) Vzdělávací kampaně a integrační aktivity: Integrace je ve Viet Upu chápána jako oboustranný proces vzájemného propojování prožívaných společností. Na jedné straně je cílem přiblížení života druhé generace Vietnamců české společnosti, kdy se pořádá multižánrový festival Banán Fest. Na druhé straně je cílem předání české kultury Vietnamcům, kdy se například pořádá aktivita Mikuláš pro večerkové děti. Hlavní myšlenkou je ukázat tuto českou tradici vietnamským dětem, které jinak nemají možnost se s tímto svátkem setkat. Členové Viet Upu také aktivně pomáhají výzkumníkům zabývajícím se vietnamskou diasporou.
- 3) Širší podpora vietnamské diaspory: Viet Up v rámci MDŽ navštěvuje ženy vietnamského původu ve večerkách, nehtových studiích a restauračních zařízeních a obdarovává je květinami. Hlavním cílem je potěšit izolované pracující ženy, které nemají takovou možnost se kvůli svojí práci socializovat. V současnosti se Viet Up soustředí hlavně na podporu komunity Vietnamců v Praze.
- 4) Volnočasové a sportovní aktivity: Ve Viet Upu jsou pořádány sportovní a kulturní socializační aktivity s účelem vytvoření prostoru pro setkávání se. Organizují se výlety po památkách České republiky a sportovní aktivity, mezi které patří tréninky a turnaje ve volejbalu a futsalu. Nově se v rámci sportovních aktivit začala pořádat vybíjená.¹⁸

3.3.1.2 Asociace vietnamských studentů a mládeže

Asociace vietnamských studentů a mládeže (dále jen TNSV) oficiálně vznikla v roce 2007 jako odnož Svazu Vietnamců v České republice (Freidingerová & Mai, 2018). Mezi oficiální cíle spolku patří sdružování vietnamských studentů a mládeže za účelem vzájemné podpory, spolupráce ve vytváření podmínek pro rozvoj multikulturního vzdělávání nebo

¹⁸ Zdroj: <https://www.facebook.com/events/725957485894768/> [cit. 2023-04-27]

koordinace aktivit vietnamské národnostní menšiny¹⁹. Akce jsou pořádány ve vietnamštině a cílí zejména na vietnamskou část identity. V Evropě TNSV spolupracuje s dalšími studentskými sdruženími, například z Francie, Německa, Maďarska, Itálie, které jsou z formálního hlediska partnerskými organizacemi, které vznikly na podobné bázi a jsou podobné z hlediska principu fungování²⁰. V nynější organizační struktuře je kolem 20 aktivních členů, kteří nejsou jenom z Prahy, ale i z dalších měst s velkou koncentrací vietnamské diaspory. Část organizačního týmu také představují vietnamští studenti, kteří do České republiky přijeli studovat a neovládají český jazyk. I proto je oficiálním jazykem v rámci spolku vietnamština (2_FT osobní rozhovor, 2022). Sdružené, ač původně lokálně fungující, buňky v městech jakými jsou například Olomouc, Brno nebo Ostrava pořádají společenské aktivity při příležitosti vietnamských kulturních událostí a svátků, kdy mezi nejvýznamnější patří oslavy Nového lunárního roku nebo vietnamského dne dětí (Freidingerová & Mai, 2018).

Mezi největší pořádány akce patří organizace vietnamského letního tábora mládeže a studentů, kde se schází Vietnamci z více než 12 evropských zemí a Vietnamu. Účelem pořádání tábora je, aby se vietnamská mládež a studenti v Evropě sjednotili, snažili se integrovat do hostitelské společnosti a zároveň si zachovali národní kulturní identitu²¹. Letní tábor, s oficiálním názvem „Viet Heart Summer Camp“ se v Praze uskutečnil v srpnu roku 2022²². Mezi další pořádány akce patří každoročně pořádány fotbalový turnaj nebo v roce 2019 konference Option, jejímž cílem bylo zvýšení povědomí o možnostech studia na vysokých školách. Nutno podotknout, že během období pandemie covidu-19 bylo pořádány mnoha akcí pozastaveno (2_FT osobní rozhovor, 2022).

I přesto, že je TNSV produktem Svazu Vietnamců v Česku a tudíž se v základním principu fungování podobá spolkům první generace, tak v otázce vzniku dalších spolků druhé generace hrál významnou roli. TNSV, jako nejstarší organizace druhé generace Vietnamců,

¹⁹ Zdroj: [Veřejný rejstřík a Sběrka listin - Ministerstvo spravedlnosti České republiky \(justice.cz\)](#) [cit. 2023-04-11]

²⁰ Zdroj: <https://www.facebook.com/thanhniensinhvienSec> [cit. 2023-04-11]

²¹ <https://en.vietnamplus.vn/vietheart-summer-camp-2022-to-be-held-in-czech-republic/229040.vnp> [cit. 2023-04-11]

²² <https://vietnamtimes.org.vn/summer-camp-for-vietnamese-youths-in-europe-to-be-held-in-august-42277.html> [cit. 2023-04-11]

ukázala spolkovou činnost mnoha dalším mladým Čechovietnamcům, kteří se v rámci aktivit TNSV mohli setkat a pak založit své vlastní spolky (Freidingerová & Mai, 2018).

4. Metodologie

Diplomová práce je výsledkem mého, téměř dvouletého, zapojení do výzkumu vietnamské diaspory s názvem „*Integrace migrantů v nemetropolitních oblastech na individuální, diasporální a institucionální úrovni. Vietnamci usazení v českém pohraničí*“ financovaném Grantovou agenturou České republiky.²³ I přesto, že název výzkumu předpokládá bádání týkající se Vietnamců v českém pohraničí, tak mezi další zkoumané oblasti patří druhá generace Vietnamců v ČR a diasporální politika Vietnamu ve vztahu k ČR. Je významné zmínit moje zapojení do tohoto výzkumu, protože jsme v rámci pracovních schůzek s celým výzkumným týmem několikrát diskutovali náležitosti týkající se zaměření výzkumu, metodologie a výsledků sběru dat. Zpětnou vazbu mi tak podávala nejenom vedoucí práce, ale také ostatní zapojené kolegyně.

Jedná se o kvalitativní výzkum, jehož cílem je hluboké porozumění konkrétního případu a zjištění nových souvislostí v kontextu subjektivního vnímání jednání osob (Hendl, 2005). Kvalitativní metodologický postup umožňuje získat zevrubné informace, které lze pomocí kvantitativních metod jen velice obtížně získat. Zároveň nám pomáhají odhalit a porozumět jevům, které dosud nebyly dostatečně probádány (Strauss & Corbin, 1999). Data pro část výzkumu, prezentovanou v diplomové práci, byla získána primárně metodou hloubkového nestrukturovaného rozhovoru zaměřeného na osobní a profesní biografie členů a členek druhogeneračních spolkových aktivit. Doplnujícími metodami byla zúčastněná pozorování a desk research zaměřený na obsahovou analýzu sociálních sítí. K analýze byla využita metoda zakotvené teorie. Podkladové informace budou také pro pochopení kontextu částečně doplněny mými osobními poznámkami z antropologického deníku.

4.1 Metodologický přístup

V případě mého výzkumu je pro analýzu dat využita kvalitativní metoda zakotvené teorie, která byla definována v 60. letech Anselmem Straussem a Barneyem Glaserem

²³ Výzkum je realizovaný ve spolupráci ISS FSV UK a Ústavu asijských studií FF UK. Je veden Terezou Freidingerovou, která je zároveň vedoucí této diplomové práce. Členy týmu jsou Barbora Nováková (FF UK) a Tomáš Knor a Magdalena Trhlíková (FSV UK). Více informací na stránce: <https://iss.fsv.cuni.cz/veda-vyzkum/granty/aktualne-resene-projekty/integrace-migrantu-v-nemetropolitnich-oblastech>

(Haig, 1995). Metoda zakotvené teorie ovšem není pouhým nástrojem na analýzu dat, ale jedná se o komplexní přístup, který prochází celým výzkumem od jeho počátků při stanovení výzkumné otázky až po jeho konec při publikaci finálního textu (Strauss & Corbin, 1999). Cílem metody je vytvoření specifické teorie (v mém případě spíše pracovního modelu) zkoumaného jevu. Pracovní model je vytvořen induktivním přístupem, zakotvený v sesbíraných datech a rozvíjen v jejich vzájemném vztahu (Hendl, 2005). Pro vytvoření pracovního modelu je proto nutné nejdříve vstoupit do terénu a data začít shromažďovat (Strauss & Corbin, 1999). Tento postup jsem použil i při sběru dat pro tuto práci.

Podnět pro analýzu vlivu etnického kapitálu na re/produkci sociálního kapitálu u druhé generace Vietnamců vyvstal z dat sebraných za účelem zkoumání obecného vlivu diasporických struktur na život Vietnamců v česko-německém či rakouském pohraničí. Rozhovory byly realizovány v rámci výše zmíněného výzkumného projektu a velmi často se stáčely k tématům krajanských aktivit. Vzhledem k četnosti těchto zmínek jsme se proto s týmem rozhodli krajanským aktivitám, zaměřeným na druhou generaci Vietnamců, věnovat podrobněji v mém diplomovém projektu. Výzkumná otázka, ani pracovní model tak nevznikly intuitivním způsobem, ale postupem času se měnily podle sesbíraných dat. Podobným způsobem na průběh zakotvené teorie nahlížel Barney Glaser (1992), který tvrdil, že výzkumník by měl formulovat výzkumný problém až po jeho přímém kontaktu s „terénem“ pro zjištění skutečného stavu pozorované problematiky.

V průběhu výzkumu také docházelo k neustálému překrývání jednotlivých fází, ke kterým jsem se podle potřeby mohl vracet, což je dalším z předpokladů zakotvené teorie (Strauss, 1987). Tvorba výzkumné otázky, fáze sběru dat, jejich analýza a tvorba pracovního modelu neprobíhala v pevně daném, ale ve fluidním pořadí podle nově vznikajících náležitostí výzkumu.

V otázce vzorku došlo k dalšímu výběru respondentů až na základě nově vynořujících se konceptů, které vznikly v průběhu prvotní analýzy dat. Ve výběru respondentů tak práce dodržuje principy teoretického vzorkování (Hood, 2007), jelikož tito respondenti byli zvoleni na základě již sesbíraných dat v předchozí fázi výzkumu. Princip teoretického vzorkování je využíván pro získání teoretického nasycení, které se definuje jako

moment, kdy nově sesbíraná data již nepřinášejí pro výzkum z analytického hlediska nové informace (Strauss & Corbin, 1999). Je otázka, zdali se výzkumu podařilo dosáhnout teoretické nasycenosti. Na jednu stranu jsem nebyl schopný kvůli obtížnému vstupu do terénu pro výzkum získat další respondenty ze spolku TNSV. Na druhou stranu mi všechny potřebné informace týkající se krajských spolků obecně i spolku TNSV zprostředkoval desk research zaměřený na příspěvky sdílené na sociálních sítích, zúčastněná pozorování a respondenti ze spolku Viet Up.

Metoda zakotvené teorie se navíc využívá v případě, kdy se snažíme odhalit zákonitosti a povahu zkoumaných procesů, které vznikají na základě hlavní výzkumné otázky (Strauss & Corbin, 1999). Cílem diplomové práce je zachycení procesuální povahy vztahů, ke kterým dochází u druhé generace Vietnamců při jejich zapojení do aktivit krajského spolku. Mezi pozorované procesy patří například sblížování, stmelování, zlepšování vztahu směrem k první generaci Vietnamců, posílení sociálního postavení, kultivace národní hrdosti, dobrovolnictví, emancipace nebo re/produkce etnického a sociálního kapitálu.

V rámci výzkumu není metoda zakotvené teorie využívána v celé své šíři a některé její prvky jsou vynechány nebo zaměněny. Jednalo se například o již zmíněný problém teoretické nasycenosti nebo vynechání volby ústředního konceptu.

4.2 Použité metody a průběh analýzy

Mezi použité metody patří zúčastněná pozorování, nestrukturované rozhovory a částečný desk research. Pro analýzu dat byl využit princip otevřeného a axiálního kódování.

Metoda zúčastněného pozorování se používá v případě kvalitativního výzkumu, kdy chceme zaznamenat jevy, které nelze zcela standardizovat. Výhodou této metody je její variabilita a schopnost upravovat výzkumnou otázku během procesu sběru dat a jejich analýzy (Hendl, 2005). Dle slov Russella Bernarda (2017) lze díky zúčastněnému pozorování lépe pochopit zkoumanou komunitu a vnitřní svět informátora. Během pozorování dochází k souběžnému sběru a analýze dat, což klade na badatele požadavek reakce na případné změny a nastalé problémy (Bernard, 2017). Na základě sesbíraných dat během pozorování jsem se snažil vyvodit základní závěry, které jsem se snažil v další fázi výzkumu ověřit

pomocí nestrukturovaných rozhovorů. Zprávu z pozorování jsem vždy zapsal v ten stejný den do antropologického deníku, abych byl schopný zaznamenat sesbíraná data, ale i osobní pocity. Pro výzkum byla provedená pozorování užitečná, protože mi umožnila vstup do terénu a získání prvotních dat, podle kterých jsem byl schopný částečně měnit zaměření výzkumu i výzkumnou otázku. V otázce etiky jsem při každém pozorování vystupoval v pozici neskrytého pozorovatele, takže každý respondent byl s mojí pozicí seznámen.

Metoda nestrukturovaného rozhovoru je versatilní metodou využívanou pro porozumění sledovaného jevu v určitém sociálním prostředí. Úspěch rozhovoru závisí na výzkumníkově schopnosti doptávat se na patřičné otázky podle směru, kterým se rozhovor ubírá (Hendl, 2005). Nestrukturovaný rozhovor, který bývá často označován jako rozhovor etnografický, se vyznačuje tím, že má výzkumník minimální kontrolu nad odpověďmi respondenta. Myšlenka nestrukturovaného rozhovoru je rozmluvit respondenta takovým způsobem, aby se dokázal vyjádřit vlastními slovy a vlastním tempem (Bernard 2017). Abych získal potřebné informace, tak jsem měl předem stanovenou pouze kostru základních témat, která jsem během rozhovoru prodiskutoval. Rozhovory jsem nechal volně plynout na základě vyprávění respondenta a usměrňoval jej v případě, kdy od tématu odbočil. Snažil jsem se do výpovědí respondenta zasahovat co nejméně a navazující otázky byly vytvořeny v případě, kdy jsem chtěl získat hlubší informace, nebo když bylo diskutované téma vyčerpáno. Rozhovory byly využity jako hlavní nástroj sběru dat. V rámci etických aspektů jsem získal od respondentů pasivní ústní souhlas o jejich dobrovolné účasti na výzkumu. Zároveň jsem jim zaručil, že jejich identita zůstane anonymní. Aby byla také možná další analýza získaných rozhovorů, tak jsem respondenty upozornil, že průběh rozhovoru bude nahráván na zvukové zařízení. Další informace týkající se náležitostí rozhovoru se nachází v kapitole 4.5.

Metoda desk research spočívá ve vyhledávání a vyhodnocení dat bez toho, aniž bychom museli vstupovat do terénu. Data můžeme shromažďovat přes internetové stránky, knihy, publikace nebo již provedené výzkumy (Dale, 2004). V mém případě se jednalo o sběr a analýzu dat příspěvků ze sociálních sítí Facebook a Instagram, které vydaly oficiální profily spolku Viet Up nebo TNSV. Desk research jsem prováděl během celého časového rozmezí

sběru dat. Před prvním pozorováním jsem skrze analýzu sociálních sítí získal základní informace o tom, jak dané krajské spolky fungují. V dalších fázích výzkumu jsem skrze tuto metodu získával doplňující informace pro podporu nasbíraných dat. Desk research nebyl v mém případě primární metodou sběru dat, ale pouze sekundárním nástrojem pro pochopení výchozí situace ohledně etnických spolků a získání doplňujících dat.

Průběh analýzy v zakotvené teorii probíhá ve třech překrývajících se fázích. První z nich je otevřené kódování, které spočívá v hledání významových jednotek ke stanovené výzkumné otázce. Během této fáze se vytváří pracovní koncepty, které zachycují povahu analyzovaných jevů. Tyto pojmy slouží jako základ pro budování pracovního modelu (Strauss & Corbin, 1999). V další fázi axiálního kódování dochází ke hledání teoretických vztahů jednotlivých konceptů. Podstatou totiž není pouze deskriptivní jmenování daných konceptů, ale definování, jakých vztahů jednotlivé koncepty nabývají. Data tak uspořádáváme do kategorií způsobem skrze nová vztahová spojení (Strauss & Corbin, 1999, 70). Poslední fází je volba ústřední kategorie, podle které je formulován pracovní model. Skrze ústřední kategorii propojujeme stanovené koncepty do výsledné teorie (Strauss & Corbin, 1999, 86-87).

Dohromady bylo v rámci výzkumu provedeno osm nestrukturovaných rozhovorů, tři zúčastněná pozorování a částečný desk research zaměřující se na příspěvky na sociálních sítích. Sběr dat se odehrál se v časovém rozmezí od března roku 2022 do dubna 2023. Analýza dat probíhala souběžně s jejich sběrem kvůli povaze uspořádaného výzkumu.

4.3 Průběh výzkumu a reflexe pozice výzkumníka

Data jsem začal sbírat na jaře minulého roku při provedení dvou rozhovorů s Vietnamci druhé generace. První z rozhovorů se týkal politiky vietnamského státu ke své diaspoře v České republice a druhý bývalého života v nemetropolitní oblasti v pohraničí a zapojení do činnosti krajského spolku TNSV. Díky konzultacím, kdy došlo k týmové reflexi provedených rozhovorů, jsem v odevzdávaném projektu stanovil, že výzkumným problémem diplomové práce bude krajská spolková činnost druhé generace Vietnamců, uspořádaná jako případová studie spolku TNSV. Po odevzdání projektu diplomové práce

proběhl týmový rozhovor s bývalým členem TNSV týkající se diasporální politiky Vietnamu a jeho zapojení do aktivit spolku. V srpnu roku 2022 proběhlo v další etapě výzkumu první zúčastněné pozorování na „Viet Heart Summer Camp“²⁴ – třídní letní tábor v Praze pro druhou generaci Vietnamců z mnoha evropských a asijských zemí pořádaný spolkem TNSV. Původně jsem se chtěl přihlásit jako řádný účastník, ale kemp byl organizovaný výhradně pro jedince vietnamského původu. Domluvil jsem se tedy s organizátory, že přijdu pouze jako nezaujatý pozorovatel. Vstup do terénu byl ovšem kvůli vcelku těžkopádné komunikaci obtížný a během pozorování jsem se necítil „ve vlastní kůži“. Chci podotknout, že to nemám za zlé nikomu z organizátorů, jelikož měli během organizace tábora plné ruce práce.

Další pozorování proběhlo v listopadu stejného roku na akci „Listopadový Otvírák“²⁵ pořádaný spolkem Viet Up v Domě národnostních menšin v Praze, kde má tento spolek oficiální sídlo. Na událost jsem šel v doprovodu kolegyně Magdaleny Trhlíkové. Během průběhu události jsem se seznámil se třemi organizátory, se kterými jsem vedl nezávazné konverzace ohledně působení spolku. Zde jsem se také poprvé setkal se svým hlavním respondentem, který mi zprostředkoval důležité informace o nadcházejících událostech. Díky tomuto pozorování došlo k přehodnocení zájmu diplomové práce, kdy jsem se rozhodl rozšířit předmět zájmu na vietnamské druhogenerační spolky obecně.

V prosinci proběhlo poslední pozorování, kterým byl „Česko-vietnamský ples“²⁶ v pražském kulturním centru Novodvorská. Při této příležitosti jsem si domluvil se svým hlavním respondentem další rozhovor, který se uskutečnil v lednu roku 2023. Jednalo se o první rozhovor po změně mého předmětu zájmu, a proto se odehrával jiným způsobem než ostatní rozhovory. Rozhovor byl více strukturovaný a obsahoval více témat. Na základě tohoto rozhovoru jsem se rozhodl opustit téma integrace a soustředit se výhradně na teorii kapitálů.

²⁴ Zdroj: <https://www.facebook.com/thanhniensinhvienSec/photos/a.1600891923570414/3445743062418615/> [cit. 2023-04-16]

²⁵ Zdroj: <https://www.facebook.com/events/1555699924864839> [cit. 2023-04-16]

²⁶ Zdroj: <https://www.facebook.com/events/5640271979389513> [cit. 2023-04-16]

V další fázi výzkumu jsem se proto snažil získat další respondenty pro svoje rozhovory, které byly vedeny podle finální šablony uvedené v kapitole 4.5. Zbylé rozhovory byly provedeny v únoru 2023. Vděk patří zejména mému hlavnímu respondentovi, který mi zbylé rozhovory se svými kolegy a kolegyněmi zprostředkoval. Pro finální rozhovory jsem bohužel nesehnal další respondenty TNSV. Pro potvrzení sesbíraných poznatků a získání nových informací jsem také v průběhu výzkumu sledoval sociální sítě daných spolků.

Tato kapitola je pro diplomovou práci významná z toho hlediska, že reflektuje moji pozici badatele během celého průběhu výzkumu a zároveň ukazuje, jakým směrem se výzkum během nastalých problémů ubíral. To čtenáři pomáhá pochopit mnou zvolený metodologický přístup, metody, zaměření výzkumu a použitý vzorek.

4.4 Charakteristika vzorku

Vzorek, který byl pro výzkum použit, se skládá z jedinců druhé a jedenapůlté generace vietnamského původu žijících v České republice. Respondenti byli ve věku mladé dospělosti a skrze krajskou spolkovou činnost se angažují v občanském prostoru. Vzorek byl tvořený řádnými členy spolku, členy výkonného výboru spolku a jedinci účastnícími se spolkových aktivit. Konkrétně se jednalo o členku výkonného výboru a bývalého člena spolku TNSV a 4 členy výkonného výboru a nynějšího člena spolku Viet Up. První rozhovor v úvodní fázi výzkumu byl proveden s respondentkou, která znala krajské spolky, ale nebyla aktivně zapojena do jejich aktivit.

Každý výzkum by měl informovat co nejpřesněji v otázce věkových, sociálních a demografických charakteristik zkoumaného subjektu. Pokud bych ale ve svém výzkumu informoval o věku, funkci ve spolku, pohlaví a daném spolku, ve kterém respondent je, tak by se na základě těchto informací dala dohledat jeho identita. Proto budu u jednotlivých citací respondentů poskytovat pouze informace o pořadí respondenta ve výzkumu, jeho pohlaví a spolku, ke kterému je vázán.

Tabulka 1: Označení respondentů

Označení ²⁷	Pohlaví	Spolek
1_FX	Žena	X
2_FT	Žena	TNSV
3_MT	Muž	TNSV
4_MV	Muž	VU
5_MV	Muž	VU
6_FV	Žena	VU
7_MV	Muž	VU
8_FV	Žena	VU

4.5 Okruhy otázek v rozhovoru

Definoval jsem celkem 10 tematických okruhů otázek (tabulka 2), které byly během rozhovoru diskutovány. Během rozhovorů jsem na pořadí okruhů otázek v tabulce nelpěl a na otázky se ptal podle toho, jakým směrem se rozhovor ubíral. V pevně daném pořadí byly použity pouze první dva okruhy, zaměřující se na rozmluvení respondenta, předposlední okruh shrnujících otázek a poslední okruh demografických otázek. Níže je

²⁷Číslo v označení referuje ke chronologickému pořadí respondenta ve výzkumu; písmeno k jeho pohlaví a další písmeno ke členství v daném spolku.

Označení 3_MT proto referuje k pořadí 3. respondentovi, který je muž a je spojený se spolkem TNSV.

přiložený konečný okruh témat, který vzniknul na základě analýzy dat z prvotní fáze výzkumu. Tato analýza zahrnovala čtyři rozhovory a tři zúčastněná pozorování. Vzhledem k takto postavenému a vcelku širokému okruhu otázek jsem byl schopný v sesbíraných datech z rozhovorů získat dostatečně obsáhlé výsledky. Délka každého rozhovoru se pohybovala přibližně okolo jedné hodiny.

Tabulka 2: Okruh otázek v rozhovoru

1. Icebreakers	Jednoduché otázky na rozmluvení respondentů, kdy jsem chtěl ukázat svoji zainteresovanost do aktivit spolku
2. Informace o spolku	Otázky týkající se základních informací o spolku
3. Aktivity, členství a práce respondenta ve spolku	Otázky týkající se individuální respondentovy úlohy ve spolku a toho, jakým způsobem probíhá nábor do spolku
4. Účel spolkové činnosti	Zjišťování respondentova individuálního vnímání hlavního účelu spolku.
5. Motivace členství	Zjišťování osobních motivací pro přidání se do spolku.
6. Vztah respondenta k Vietnamu	Otázky týkající se respondentova vztahu k Vietnamu, a zdali členství ve spolku vztah k Vietnamu ovlivnilo
7. Vazba na Vietnam	Zjišťování, zdali v prostředí spolku dochází ke spolupráci s Vietnamem či vietnamskou ambasádou.
8. Propojení 1. a 2. generace	Otázky týkající se zapojení 1. generace do spolku a vztahů mezi 1. a 2. generací
9. Shrnující otázky	Shrnující otázky ke zjištění toho, co respondent považuje za nejdůležitější přínos jeho členství ve spolku.
10. Demografické otázky	Sociodemografické otázky ptající se na věk, vzdělání, místo narození, čas příchodu respondenta rodičů do ČR a jejich vzdělání.

5. Výsledky

Analýzou rozhovorů jsem identifikoval deset základních témat, která jsem rozdělil do tří základních kategorií (tabulka 3). Témata jsem získal z přepisů jednotlivých rozhovorů během procesu otevřeného kódování. V takto stanovených tématech jsem následně definoval jednotlivé pracovní koncepty, které společně vytvářejí dané téma. Kategorie pak vznikly průběžnou analýzou konceptů a dat získaných v rámci rozhovorů a pozorování během axiálního kódování. Sesbíraná data jsou kvůli validitě výzkumu podpořena pomocí teoretických východisek zmiňovaných autorů.

Tabulka 3: Stanovené kategorie a témata práce

Kategorie	Témata
1. Role etnického kapitálu při budování sociálního a lidského kapitálu	a) Vytváření zdrojů b) Sociální síťování c) Vytváření viditelných vzorů
2. Re/produkce sociálního kapitálu	a) Důvěryhodnost sociálního prostředí b) Informační toky c) Normativní socializace
3. Rozdíly a průniky ve fungování zkoumaných etnických spolků	a) Původ vzniku b) Spolupráce s vietnamskou ambasádou c) Cílová skupina d) Složení

5.1 Role etnického kapitálu při budování sociálního a lidského kapitálu

Pro zvýšenou sociální mobilitu, udržování etnické identity a získávání významných zdrojů pro osobní i společenský rozvoj je v prostředí etnické komunity zapojeným krajanům k dispozici etnický kapitál (Vallejo, 2009). Na etnický kapitál se dá obecně nahlížet jako na

faktor, který má potenciál poskytnout rodičům migrantům a jejich dětem konkurenční výhodu, protože etnický kapitál generuje hodnotné hmotné i nehmotné zdroje, ke kterým mají přístup jedinci zapojení do etnické komunity (Lee & Zhou, 2014a). Zároveň hraje v prostředí komunity důležitou roli při budování lidského i sociálního kapitálu (Borjas, 1992). V otázce etnického kapitálu jsou budované koncepty částečně založeny na výzkumu Jennifer Lee a Min Zhou (2014a). Ty pracovaly s podobnými koncepty, ale s odlišným vzorkem a v jiném sociálním a kulturním kontextu. Jejich výzkum byl prováděn v USA v kompaktních městských etnických komunitách, které v České republice nemají obdoby.

5.1.1 Vytváření zdrojů skrze sdílení znalostí a dovedností

Etnický kapitál přispívá k vytváření hmotných i nehmotných zdrojů v etnické komunitě (Lee & Zhou, 2014a). Etnický kapitál vytvořený vybranými příslušníky přistěhovalecké skupiny generuje materiální zdroje, jakými jsou pracovní místa, bydlení, příležitosti k samostatnému podnikání nebo vzdělávací zdroje, jakými jsou různé formy mimoškolního vzdělávání (Lee, 2002; Zhou & Cho, 2010). Jednou z pořádaných vzdělávacích aktivit v rámci spolku Viet Up je Quiz night, jejíž tematikou je vietnamský život a vietnamská kultura. Tato aktivita pak má mimo jiné za cíl skrze vzdělávání účastníků probudit nebo obnovit kladný vztah k Vietnamu, jak potvrdil i jeden z účastníků akce.

Jedna z těch aktivit byla Quiz night a tematikou byl Vietnam. To mě hodně zaujalo, protože tam byly otázky ze všech různých oborů. Bylo to jídlo, byla to obecně nářečí, vietnamské písničky a podobně. Já jsem vlastně tyhle věci nikdy nevěděl, a když jsem se o tom bavil s ostatními, nebo obecně chodil na další aktivity, tak jsem se dozvídal více o té vietnamské kultuře. (7_MV)

V rámci vzdělávání se pořádají kurzy vietnamštiny, které jsou otevřené jak pro českou veřejnost, která se zajímá o vietnamskou kulturu, tak pro (hlavně) mladé Vietnamce, kteří na vietnamský jazyk vlivem žití v majoritní společnosti zapomněli, nebo se jej nikdy nenaučili. Podle koordinátorů je o ně stále velký zájem, když jsou nyní zpoplatněné.

Já jsem nejprve ve Viet Upu byl především koordinátor vzdělávacích aktivit. Zaměřoval jsem se na aktivity vietnamštiny. To zahrnovalo kurzy vietnamštiny pro

Čechy, Vietnamce od začátečníků po pokročilé. Takhle jsem fungoval dlouhá léta a ty kurzy vietnamštiny ve Viet Upu furt fungují. Jen je teď máme zpoplatněné jako službu pro příjem pro Viet Up. (5_MV)

V prostředí spolku Viet Up jsou poskytovány příležitosti k samostatnému podnikání. Na jednotlivých akcích se cateringu ujímají mladí lidé, kteří nemají s podnikáním velké zkušenosti. V rámci spolkové události dostávají prostor a možnost k tomu si vyzkoušet, co všechno takové podnikání na vlastní pěst obnáší. Této možnosti by se jim s největší pravděpodobností nikde jinde s tak výhodnými podmínkami nedostalo, o čemž svědčí i následující výpověď.

Taky máme jednoho účastníka, který je hodně do vaření, chodí na lekce vaření, často vaří. Jednou dělal menší catering na jednu naši akci a myslím, že mu to hodně pomohlo. Dokázal si to zažít a dali jsme mu k tomu prostor, podporu a i ty zákazníky. Dokázal si projít tím, co všechno dokáže zvládnout časově, jaký ceny nastavit, atd. (8_FV)

Kromě prostoru k podpoře nových podnikatelů poskytuje spolek příležitosti k realizaci vlastních projektů. V rámci organizace akce je poskytována pomoc ve formě finanční či organizační podpory, která pomáhá jedinci dosáhnout stanovených cílů.

Líbí se mi taky, že s Viet Upem mám hodně příležitostí seberealizace. Třeba v rámci toho Otvíráku²⁸ jsem chtěla začít mluvit o tématu mentálního zdraví druhé generace a Viet Up mi dal prostor to všechno zrealizovat. Mám k tomu prostor, mám tu cílovku, kterou dokážu oslovit a Viet Up mi dává finance a podporu, co se týče organizování akce. (8_FV)

Vietnamci druhé generace z členství v krajanských spolcích dále benefitují skrze účast na kulturních a integračních akcích, které se v rámci spolku pořádají. Skrze tyto akce se pak v rámci spolku mimo jiné snaží integrovat první generaci nejenom do života majoritní společnosti, ale také do života druhé generace Vietnamců – tedy do života jejich vlastních dětí. Mezi tyto aktivity v rámci Viet Upu patří například pravidelný výroční „Česko-

²⁸ Zdroj: <https://www.facebook.com/events/910019666860809?ref=newsfeed> [cit. 2023-04-25]

vietnamský mezigenerační ples²⁹“, jehož cílem je přiblížit plesovou kulturu majoritní společnosti první generaci Vietnamců, která s nimi během svého života často neměla téměř žádnou zkušenost. V rámci záměru propojování životů první a druhé generace má Viet Up dále v plánu pořádat sportovní aktivity, kdy se dvojice rodič-dítě účastní neformálního turnaje s ostatními páry stejného složení. Cílem proto není jenom přiblížit první generaci život jejich dětí, ale zejména propojit první a druhou generaci, která může být, kvůli odlišnému způsobu života a sociálnímu a kulturnímu kontextu jejich vyrůstání, velice odlišná (Freidingerová & Nováková, 2021; Suralová 2014), jak vypovídají účastníci plesu v roce 2023.

Ples byl mezigenerační právě z toho důvodu, že naši rodičové často nevědí, co je to ples. Nevědí, co je to tancování. Nevědí, co je to chodit se bavit takhle večer do společnosti. Tak my jsme jim chtěli ukázat, že tancovat a chodit na ples je pro nás vlastně běžná zábava. Má to přinést Vietnamcům trošku té české kultury. (4_MV)

Mně přijde, že ty vztahy nás a rodičů nejsou úplně ideální.. Hodně z nás bylo posláno k českým babičkám, když jsme byli malí, takže ty vztahy s rodiči nejsou často zocelený. Proto jsme pořádali ten ples. Naše snaha byla, abychom si přizvali rodiče a užili si s nimi tu plesovou atmosféru. A že jsme si pohrávali s myšlenkou, aby náš první tanec nebyl zároveň tím posledním na našich svatbách. (7_MV)

Skrze spolkem pořádané události se tak snaží překonat pomyslnou propast, která panuje kvůli odlišnému způsobu života mezi první a druhou generací Vietnamců. V rámci spolku Viet Up si každý z dotazovaných respondentů tento problém uvědomuje a skrze pořádané aktivity se jej snaží překonat. Někteří z respondentů to dokonce považují za svoji povinnost a snaží se šířit u druhé generace osvětu v uvědomění si, že jejich rodiče takové životní kroky podnikli kvůli tomu, aby se jejich děti měly dobře, jak dokládá výpověď této respondentky.

Myslím si, že někteří účastníci stále nedošli do toho bodu, že respektují rodiče a neuvědomují si, co všechno pro ně [rodiče] udělali. Někteří mí kamarádi nemají rodiče rádi za to, že je poslali k české chůvě, neměli na ně čas a honili se za penězi.

²⁹ Zdroj: <https://www.facebook.com/events/5640271979389513> [cit. 2023-04-25]

Oni ale nevidí tu druhou stranu mince, že to dělali kvůli nim. Já jsem zrovna ten typ, který ví, že moji toho rodiče kvůli mně nebo bráchovi hodně obětovali. Takže taková ta maličkost, že budu mít vietnamského přítele, tak to je taková odměna za to, co všechno pro mě udělali. (6_FV)

Dalším důležitým zdrojem získávaným v prostředí spolku je naučení se novým schopnostem. Když jsem se v rozhovorech doptával respondentů, jaký největší přínos zaznamenávají v otázce osobního rozvoje, tak byl často zmiňován rozvoj dovedností, který se dá uplatnit v profesní kariéře. Následující citace dokládají, že často zmiňovaná byla dovednost organizace událostí, práce v týmu, administrativa, marketing nebo zlepšení komunikace uvnitř spolku, se sponzory a potenciálními zákazníky v podobě účastníků akcí.

Pracovat s týmem, pracovat s lidmi, komunikace směrem dovnitř, komunikace směrem ven, jak fungují sociální sítě, jak funguje marketing, přemýšlet, být v neziskovce, tak přemýšlet byznysově. To do toho taky nějakým způsobem patří. (4_MV)

Myslím, že mi to dalo hodně kvalit, které jsou dobré i do profesionálního života. Třeba organizace daných eventů nebo time management. Taky se mi hodně zlepšila komunikace s lidmi. (8_FV)

Viet Up mě naučil pracovat s nějakým systémem -> mám vlastní projekt a k němu se pojí různé organizační věci jako řešení budgetingu, administrativa, propagace, propracování projektu. Tohle všechno jsem se naučil ve Viet Upu. (5_MV)

V souladu se zjištěním Vallejo (2009) i má studie krajanských spolků dokládají, že skrze etnický kapitál skupiny jsou poskytovány cenné obchodní a profesní znalosti, dovednosti a sociální kapitál pro všechny zapojené soukmenovce. Krajanské spolky tak svým členům poskytují prostor pro růst svého lidského kapitálu. Ve spolku zlepšují dovednosti, které budou moct uplatnit ve své budoucí profesi. Zároveň si tyto aktivity spojené s členstvím v neziskové organizaci mohou připsat do svého životopisu, čímž se může potenciálně zlepšit jejich pozice na trhu práce. Poskytování hmotných i nehmotných zdrojů, které jsou dostupné zapojeným jedincům skrze etnický kapitál v krajanských spolkocích, tak otevírá

možnost k produkci nebo zlepšování jejich lidského, kulturního i sociálního kapitálu. Zdroje mohou mít podobu poskytování relevantních informací, přístupu k aktivitám a událostem spolkem pořádaným a možnosti k profesnímu zlepšování se.

5.1.2 Reciprocita členů jako prostředek k sociálnímu síťování

Skrze participaci v etnické komunitě, se členové etnické skupiny s odlišným sociálně-ekonomickým statutem propojují s dalšími členy vlastního etnika (Lee & Zhou, 2014a). Etnický kapitál držený v rámci krajanského spolku také usnadňuje sociální síťování. Do spolkových aktivit se může zapojit téměř kdokoli, protože spolky jsou otevřeny všem jedincům, kteří projeví zájem. Ve spolku je pak budována pevná síť vzájemně si pomáhajících jedinců. V otázce přínosu do osobního života respondenta pak bylo nalezení přátel s podobným sociálním backgroundem jedna z nejčastějších odpovědí. Členové spolku si uvědomují, že jim účast na spolkových aktivitách i práce v týmu při přípravě těchto aktivit přinesla mnoho nových známých a přátel, se kterými mohou sdílet podobné životní zkušenosti. V prostředí spolku tak je budována silná komunita podobně smýšlejících jedinců. Mnoho jedinců také uznává, že díky účasti na spolkových aktivitách začali mít více vietnamských přátel, než tomu bylo v době před jejich členstvím. Nalezení podobně smýšlejících přátel vietnamského původu bylo důsledkem zapojení do spolkové činnosti a pro některé z respondentů to bylo někdy dokonce prioritou před hledáním přátel původu českého.

Mně Viet Up přinesl hlavně nové kamarády a teda i nový způsob myšlení... ale to, že jsem našel lidi, kteří přemýšlejí stejně jako já, tak to je nejvíc. (4_MV)

Takže díky Viet Upu jsem si našla nové kamarády. Reálně jsem si mohla najít spolužáky, kamarády ve škole, ale pro mě bylo více hodnotnější se věnovat téhle skupině a najít si vietnamské přátele. (6_FV)

Přátelé ovšem nejsou jedinými osobami, které může během svého působení ve spolku jedinec potkat. Někteří z respondentů si také ve spolku našli svoji druhou polovičku.

Vlastně i na Viet Up akcích jsem si našel přítelkyni, se kterou jsme teď pár měsíců. Takže nějaké pozitivní věci do života to rozhodně. (4_MV)

Dejme tomu, že hodně lidí si tam může najít tu svoji budoucí polovičku. Že třeba já s přítelem jsem se taky našla až ve Viet Upu. (6_FV)

Druhá generace Vietnamců v České republice je tak skrze spolkovou činnost zapojena do husté sociální sítě, ve které se jim, díky nově nalezeným přátelství, dostane podpory pomáhající jim překonat svá sociální a individuální překážky plynoucí z života druhé generace imigrantů. Jak dokládá tento výzkum, ale i výzkumy ostatních autorů (Freidingerová & Nováková, 2021; Lin & Zhou, 2005; Vermeulen & Keskiner, 2017), jedinci ve spolku nejsou izolovaní, ale jsou zapojeni do sítě vztahů, která je v komunitě spolku budována. Jedním z takových problémů může být i zmiňovaný problém krize sociální identity, který plyne z prožívání dvou odlišných kultur současně. Jak dokládají odpovědi respondentů, členství ve spolku pak může s překonáním tohoto problému pomoci, protože je v prostředí spolku poskytováno důvěryhodné a bezpečné prostředí, kde může jedinec svoje problémy sdílet. Díky členství ve spolku jsou tito jedinci schopni přijmout svůj původ jako něco, na co můžou být hrdí a obnoví se jejich vazba k Vietnamu – zemi, odkud původně pochází jejich rodina.

Mně přijde, že ten Viet Up pomáhá i těm mladým Vietnamcům, co se hledají a co hledají vlastní identitu.. Nebo minimálně já jsem měl takovou fázi, kdy jsem nevěděl, jestli jsem spíš Vietnamec nebo Čech. Až díky Viet Upu jsem zjistil, že jsem se blíž k těm Vietnamcům a vlastně jsem se [kvůli Viet upu] začal zajímat víc o vietnamskou kulturu. Ten Viet Up mi otevřel dveře zpátky ke svým kořenům, takže v tomhle jsem Viet Upu dost vděčný a chci tu myšlenku Viet Upu dále rozvádět, posílat a pomáhat lidem, kteří si prochází podobnými problémy. (7_MV)

Další častou odpovědí na otázku týkající se motivace členství ve spolku byl koncept pomoci ostatním. Členství ve spolku tedy může sloužit nejenom jako nástroj, jak jedinec může pomoci sám sobě, ale také nástroj, díky kterému může efektivně pomáhat ostatním. Skrze spolkovou činnost je jedinci poskytnuta nová sociální role, která u něj může generovat kolektivní pocit sounáležitosti. Díky této roli může člen spolku cítit jakousi společenskou zodpovědnost vůči zapojeným jedincům, a proto se u něj objevuje potřeba pomoci všem,

kteří si procházejí s výzvami spojenými s životem imigranta druhé generace. Koncept pomoci ostatním dokládají následující výpovědi respondentů.

Já jsem si pomohl ještě předtím, než jsem vstoupil do Viet Upu. A do Viet Upu jsem vstoupil s tím, že jak jsem pomohl sám sobě, tak pomůžu ostatním.. Jsou lidi, kteří tu pomoc potřebují a ve Viet Upu tu pomoc najdou. (4_MV)

Důvod, proč jsem ve Viet Upu je furt stejný – přijde mi, že ve Viet Upu můžu svoje znalosti o Vietnamu ventilovat ven a že Viet Up se nabízí jako skvělá platforma pro tohle sdílení. Mladí Vietnamci často neznají svoji mateřskou kulturu, takže jsem rád a dělá mi radost, když můžu, například přes ten Quiz night o vietnamský kultuře, předávat svoje zkušenosti dál. (5_MV)

Jedinci druhé generace nejsou členové spolku pouze s účelem toho, aby pomohli sami sobě, nýbrž i s filantropistickým účelem pomoci ostatním. Spolek může sloužit jako nástroj, díky kterému jsou schopni jedinci pomoci všem, kteří si o pomoc řeknou a potřebují ji.

Členům spolku, ale i účastníkům aktivit je vytvořen přístup do důvěryhodného prostředí, kde může jedinec sdílet své problémy s ostatními, kteří často zažívali podobné životní zkušenosti. Etnický kapitál tak pomáhá sociálnímu síťování, protože zapojení jedinci jsou propletení v husté sociální síti, která jim pomáhá překonat výzvy spojené s životem druhé generace migrantů. Kromě překonání výzev spojených s osobním životem si v prostředí krajanského spolku nachází jedinec nová přátelství a v některých případech i nové romantické vztahy.

5.1.3 Vytváření viditelných vzorů

Pro motivaci k úspěchu jsou významnější vzory pocházející z vlastní etnické komunity, nikoliv z majoritní společnosti (Fernández-Kelly, 2008; Zuckerman, 1988). Výsledkem je, že vysoce úspěšní nebo vlivní příslušníci daného etnika se stanou referenční skupinou, která slouží k motivaci celé etnické skupiny. Podle této skupiny pak měří a mapují svůj pokrok (Jiménez & Horowitz, 2013; Lee & Zhou, 2013; 2014a). V tomto důsledku zapojení jedinci přejímají rámec toho, co je v etnické komunitě považované za úspěch. Tento náhled často

rozšiřuje obzor příležitostí přesahující ten, který by se dalo za normálních podmínek předpokládat (Lee & Zhou, 2014a). V krajaňských spolcích se podobným způsobem také vytvářejí viditelné vzory, které mohou sloužit jako prototypy mobility. Smysl pro úspěch je podobným způsobem budován v kolektivní identitě zapojených členů do krajaňského spolku. Jedná se o soubor kulturních a normativních prvků v prostředí etnického spolku, které mají za cíl zapojené krajaňy motivovat a inspirovat. Jak dokazuje následující citace, tato motivace je důležitá zejména z toho hlediska, že členové spolku vidí ve své práci jakýsi „vyšší princip“.

Naše generace se skrze Viet Up píše do historie. Já jsem během svého studia strašně obdivoval skupinu „Tu luc van doan“. To byla autonomní skupina literátů vietnamského původu, kteří měli západní vzdělání za dob francouzské kolonizace a naučili se moderním vědomostem ze západu, které byly mnohem progresivnější než ty v zaostalém Vietnamu v tehdejším 20. Století. Před těmi sto lety se tato skupina snažila říct vietnamské společnosti, že vietnamské hodnoty, jsou sice v pořádku, ale zároveň tu zemi drží strašně pozpátku. Sice schytali strašně moc kritiky, ale pro mě to je inspirace, protože my jsme taky v podstatě ve stejné situaci, akorát o sto let později a v jiném kontextu. Jsou tady stále ti tradiční Vietnamci starší generace, ale zároveň i Vietnamci 2. generace, kteří mají západní vzdělání a chtějí to aplikovat do života té 2. generace, ale i té 1. To znamená, že je chceme brát na chaty, chceme je tahat na plesy, chceme s nimi hrát sporty. Já v tom vidím takovou paralelu a říkám si, že je to strašně cool, protože před sto lety se ta skupina zapsala do historie jako významná organizace a o sto let později, trošku v jiném geologickém, politickém a kulturním kontextu, se to děje znovu. Když jsem tohle říkal na novoroční poradě, tak někteří z členů byli úplně rozjásaní. Dodal jsem tomu velkolepost, všichni jsou nadšení a jdeme do toho, aniž bychom viděli, že z toho něco dostaneme. (5_MV)

Smysl pro úspěch je tak budován uvnitř krajaňského spolku s účelem motivovat zapojené krajaňy. Nicméně krajaňské spolky mohou produkovat viditelné vzory také směrem ven skrze pořádané aktivity směrem k celé etnické komunitě. Takovým příkladem může být

pořádaná konference³⁰ během letního kempu „Viet Heart Summer Camp“, který pořádal spolek TNSV. Kvůli této konferenci přijely intelektuální kapacity vietnamského původu nejenom z České republiky, ale také ze Slovenska, Francie, Belgie, Rakouska a dalších evropských zemí. Jednalo se o vystudované doktory, docenty, magistry, kteří diskutovali o aktuálních vědeckých tématech z oboru biotechnologie, biologie, medicíny, chemické technologie či životního prostředí. Účast na konferenci podle organizátorů znamenala přispívání k šíření intelektuálních hodnot vietnamských studentů. Skrze tuto aktivitu se tak TNSV snažilo mladým soukmenovcům zprostředkovat viditelné vzory, které jim rozšiřovaly obzory k tomu, kdo se dá považovat za úspěšného jedince. Z této konference byla dokonce vysílána reportáž do oficiální vietnamské televize VTV. Všichni z přednášejících a většina organizátorů byla také oblečena do formálního oblečení, což podporovalo celkovou vážnost události.

Viditelné vzory tak mohou být v prostředí spolku budovány dvěma směry. Jedním je motivace uvnitř, u samotných členů spolku. Druhým je motivace směrem ven, k jedincům účastnících se na aktivitách krajského spolku. Nicméně smysl obou způsobů zůstává stejný. Jde o vytvoření viditelného vzoru z prostředí vlastní etnické komunity, podle kterého mohou zapojení krajané měřit svůj úspěch.

5.2 Re/produkce sociálního kapitálu

Existence silné sociální sítě může být důsledkem vzniku integrujících krajských spolků. Pokud jedinec tímto sociálním kapitálem skrze svoje zapojení ve spolku disponuje, tak má často vyšší šanci na získání kvalitnějšího zaměstnání či lepší pozice a individuální mobility na trhu práce (De Graaf & Flap, 1988). Sociálně sítě a z nich plynoucí sociální kapitál totiž poskytuje informace, které lze získat pouze v prostředí etnické komunity. Druhá generace migrantů získává přístup k vědění, podpoře a dalším zdrojům, které mohou například usnadnit jejich integraci do hostitelské společnosti (Portes & Sensenbrenner, 1993). V otázce sociálního kapitálu stanovené koncepty vycházejí

³⁰ Zdroj: <https://www.facebook.com/thanhniensinhvienSec/photos/a.1447586685567606/3373681136291475/> [cit. 2023-04-26]

z kolektivistického pojetí Colemana (1988), který sociální kapitál skupiny konceptualizoval jako kolektivní majetek skupiny, ze kterého benefitují všichni zapojení jedinci.

5.2.1 Důvěryhodnost sociálního prostředí plynoucí z dodržování závazků

V sociální skupině, kde je vysoká míra vnitřní koheze a integrity je sociální kapitál produkován skrze vzájemné služby a protislužby. Důvěryhodnost sociálního prostředí je budována vzájemnou důvěrou v kolektivní splácení závazků, které vůči sobě aktéři ve skupině mají. Pokud aktér A udělá laskavost pro aktéra B, tak mu zároveň důvěřuje, že v budoucnu mu aktér B tento dluh splatí. (Coleman, 1988). Jak dokládají výpovědi respondentů, v prostředí krajských spolků je důvěryhodnost prostředí průběžně vytvářena podobným způsobem.

Ve Viet Upu se můžu spolehnout na ostatní. Třeba já jsem takový antitalent na excel, finance, administrativu, takže vím, že když budu něco v tomhle potřebovat, tak se můžu spolehnout na ostatní, stejně jako ostatní se můžou spolehnout na mě. Hodně mě to naučilo věřit lidem a umět si říct o tu pomoc a umět to říct slušně. Není to taková ta řeč: „Hej ty. Udělej mě to.“ Ale komunikace je s respektem a s obdivováním práce druhých. (6_FV)

Vnitřní soudržnost prostředí etnického spolku je tak budována vzájemnou důvěrou mezi jednotlivými členy. Pokud mi někdo ve spolku zadá závazek, tak předpokládám, že v budoucnu mi spolek mojí snahu v nějaké podporující formě oplatí. Tím dochází k budování důvěryhodného prostředí, kde zapojení jedinci ví, že se mohou spolehnout na ostatní.

Jak potvrzuje také Wang (2017), aby se zajistilo pokračování některých etnických spolků, musí tyto spolky plnit závazky vůči svým stvořitelům, na kterých jsou finančně závislí. Takovým případem je i TNSV, které vzniklo jako odnož Svazu Vietnamců v České republice. I přes fakt, že tito stvořitelé do přímého fungování spolku nezasahují, tak následující výpověď dokládá, že TNSV má určité závazky a povinnosti vůči Vietnamu, resp. vietnamskému svazu, který sponzoruje jejich fungování.

Je pravda, že naše skupina má určitou podporu v rámci vietnamského svazu a jsou tam nějaké povinnosti, které vůči nim musíme splnit. Jsou třeba schůze, kterých se musíme účastnit. A třeba ty rodiče do toho chtějí mluvit, ale reálně rodiče si můžou dát připomínky, naše komunita si může dát připomínky, ale my pořád pracujeme na vlastní pěst. (2_FT)

V této otázce je Viet Up odlišným spolkem, jelikož se jedná o autonomní organizaci, která je apolitická a nezávislá. Výjimku tak podle následující výpovědi tvoří sponzoři, se kterými funguje spolupráce pouze na základě jejich propagace.

TNSV má nějakou vazbu na ambasádu a my chceme být úplně apolitičtí, protože nechceme, aby na nás kvůli tomu vznikly nějaké nároky. Výjimkou jsou sponzoři. Když jsme třeba u toho plesu chtěli, aby sponzoři částečně pokryli náklady na prostor, tak jsme oslovili Tamdu³¹, oslovili jsme Saparii³², kteří nás samozřejmě podpořili. Tam teda jsou spíše zástupci té 1. generace, ale už na začátku jsme si jasně definovali, co za to můžou mít. A to je jenom prostor pro propagaci. (5_MV)

Důvěryhodnost etnického spolku a z toho plynoucí sociální kapitál je budován dvěma způsoby. Prvním způsobem je budování silné, soudržné komunity uvnitř spolku, která je dána reciprocitou členů a schopností vytvořit takového prostředí, kde jedinec ví, že se může spolehnout na ostatní. Druhým způsobem je důvěryhodnost budována vně spolku, kdy musí dostat svým závazkům vůči svým stvořitelům, sponzorům či jinak zapojeným skupinám, které se spolkem nějakým způsobem spolupracují.

5.2.2 Informační toky a schopnost struktury tyto informace pojmut

Dalším typem sociálního kapitálu je dostatek informací, který je důležitým základem pro jednání. V sociálních vztazích je informační potenciál, který je formou sociálního kapitálu. Nicméně získávání informací je náročné, protože vyžaduje naši pozornost. Tyto informace lze získat pomocí využití sociálních vztahů, které mohou být udržovány pro jiné účely

³¹ Tamda Foods je firmou specializující se na velkoobchodní a maloobchodní prodej v tržnici Sapa. Tamda doplňuje zásoby pro supermarketů a vietnamské večerky po celé České republice. Více na <https://tamda.eu>

³² Společnost Saparia poskytuje pronájem a správu nemovitosti a zprostředkovává nespécializovaný velkoobchod. Více na <https://saparia.cz>

(Coleman, 1988). Budování neformálních kontaktů je v rámci krajských spolků druhé generace důležitým prvkem pro budování důvěry a reciprocity mezi členy. Vyšší důvěra umožňuje, že se v sociální síti šíří informační toky, což umožňuje členům získávání důležitých informací (Vermeulen & Keskiner, 2017). I v prostředí spolku je tak budován informační potenciál, který je dostupný pro všechny členy. Skrze sociální sítě jsou zde budovány informační kanály, díky kterým je usnadněno tyto informace uvnitř spolku šířit.

Poté, co se [zájemci o členství] stanou našimi členy, tak jim založíme email s Viet Up doménou, přes který se dostanou do Google chatu. Přidáme je do všech prostorů v rámci toho Google, kde by oni byli angažováni. Třeba tam máme prostory pro daný projekty, pak pro sportovní akce, pak pro vzdělávací akce a pak tam je třeba i prostor pro volný pokec. (8_FV)

Poté, co se jedinec stane členem spolku, tak je přidán do jednotlivých informačních kanálů, které jsou v prostředí spolku stěžejní pro pohodlnější šíření informací. Skrze tyto kanály je v týmu usnadněna komunikace, sdílení informací nebo delegace různorodých činností.

5.2.3 Normativní socializace

Podle dalších autorů (Freidingerová & Nováková, 2021; Vermeulen & Keskiner, 2017) i tohoto výzkumu jsou členové krajských spolků normativně socializováni podle společně vyznávaných hodnot. Sociální normy ve spolcích obecně představují společně akceptovatelné vzorce a podoby chování, které jsou dodržovány a vyznávány jejich členy. Následující výpovědi ukazují, že

Pokud chce člověk pomoci a stát se členem, tak je nejdřív bereme jako dobrovolníky a tím, že se staneš dobrovolníkem, tak tím se zúčastníš nějaké realizace eventu a zjistíš, jaká je hodnota Viet Upu. My zároveň zjistíme, jaká je tvoje prezentace a jak se chováš jako člověk. Není to nikde napsané jako černé na bílém. Ty hodnoty a ten způsob myšlení musí nějak ladit s hodnotami Viet upu. Pak si interně odhlasujeme, jestli se stane členem nebo ne. Není to tedy krátký pohovor, ale je to na delší dobu. (4_MV)

Kdyby pak měli [potenciální členové] zájem, tak bychom šli podepsat tu smlouvu s tím, že v té smlouvě jsou fakt maličkosti. Víceméně je to kodex chování, abychom se chovali profesionálně a pak tam je část z toho, co to znamená být ve spolku. (8_FV)

Pokud se jedinec chce stát členem Viet Upu, tak začíná jako dobrovolník při organizaci různých událostí. Až poté, co členové spolku zjistí, zdali neodporuje hodnotám, které Viet Up vyznává, se rozhoduje o jeho přijetí. Přijetí je následně potvrzeno smlouvou, ve které jsou stanoveny základní kodexy chování ve spolku. I přes tento proces je Viet Up spolkem, který je otevřený pro každého, kdo projeví zájem. Ovšem v případě, že zájemce těmto hodnotám nevyhovuje nebo nějakým způsobem poškozuje jméno spolku nebo vnitřní mezilidské vztahy, tak je s ním dle slov respondentů ukončena budoucí spolupráce.

Víceméně bereme každého, protože i kdyby člověk chtěl nějak poškodit Viet Up, tak by to šlo docela těžce. Spíš by nepoškodil organizaci jako takovou, ale vztahy mezi členy.. Ale není to o tom, že by někdo takový dokázal ovlivnit naše akce úplně, protože jakmile se objeví něco, co se nám nelíbí, tak s tím hned něco uděláme. (8_FV)

My jsme měli zájemkyni z české veřejnosti a i když to byla členka velmi aktivní, tak jsme si interně nerozuměli a byly tam i hodnotový rozdíly. Když jsme měli takového člena, který dával do interní společnosti tu negativní energii, tak jsme se rozhodli její členství ukončit. Což nás samozřejmě mrzelo, protože ten člověk se taky chtěl podílet na aktivitách spolku, které děláme bez vize nějakého zisku. Nicméně odsad' poad'. (5_MV)

Existence efektivních norem představují mocnou formu sociálního kapitálu (Coleman, 1988). Síla sociálních norem je ve skupině posilována systémem odměn, jakými jsou emocionální a sociální podpora, otevření nových příležitostí nebo pocit sounáležitosti v prostředí přátel v krajském spolku. Jak dokládá Coleman (1988) i tento výzkum, tak díky takto stanoveným normám a odměnám z toho plynoucích upřednostňuje jedinec zájem kolektivu před vlastním individuálním zájmem. V případě, že tyto normy nebude jedinec dodržovat, bude sankcionován. V případě krajského spolku se může jednat o sankci ve formě ukončení spolupráce.

5.3 Rozdíly a průniky ve fungování zkoumaných etnických spolků

Jak řekla Freidingerová s Maiem (2018) aktivity spolků druhé generace Vietnamců „vychází z jakési společenské odpovědnosti vůči sobě, okolí, rodičům, komunitě i celé české společnosti. Ale také z potřeby poznat sebe sama a ujasnit si vlastní pozici v ní. Navzájem se učít, podporovat se a poznávat vietnamskou kulturu (Freidingerová & Mai, 2018, 97)“. Vietnamské spolky tedy často vznikaly podobným způsobem, který byl zapříčiněn společně sdílenými potřebami druhé generace Vietnamců. V této analytické části proto budu rozebírat na konkrétních případech ze zkoumaných spolků, jaké jsou pomyslné rozdíly a společné průniky v jejich vzniku a fungování.

Následující odpověď dokládá, že jazykem, kterým se hovoří ve Viet Upu je čeština a všichni členové spolku tento jazyk ovládají. Je to z toho důvodu, že členové jsou buď narození na území ČR, nebo na území ČR přijeli ve věku do 12 let. Zároveň se jedná o centralizovaný spolek, který sídlí v Praze a všichni jeho členové v Praze nebo jejím blízkém okolí bydlí. Ačkoliv jsou členové, až na jednu výjimku, vietnamského původu, tak se Viet Up snaží být inkluzivní a mít dveře otevřené pro všechny, kteří se chtějí zapojit do práce spolku.

Ve Viet Upu není nikdo, kdo by nemluvil česky. Ono i tím že Viet Up se prezentuje jako spolek, který je složený z banánů, tak už tím je nějak definovaný, že tam je čeština a česká kultura. Zároveň všichni z Viet Upu bydlí v Praze nebo okolo Prahy. (4_MV)

Oficiálním jazykem v TNSV je vietnamština. Nicméně výpovědi ukazují, že někteří z členů druhé generace neumí komunikovat ve vietnamštině, takže se zde mluví také česky či anglicky. Členové nejsou jenom Vietnamci druhé a jedenapůlté generace žijící v ČR, ale také jedinci z Vietnamu, kteří do Česka přiletěli kvůli studiu. Zároveň se jedná o decentralizovaný spolek, protože jeho členové nepochází výhradně z Prahy, ale z dalších měst v České republice.

V TNSV je hlavně vietnamština, ale jsou tu i prvky tý češtiny, protože třeba ta moje generace už tolik neumí vietnamsky nebo už ztratilo úplně tu schopnost mluvit vietnamsky... V TNSV máš máš banánový děti – to jsme my, co jsme se tu narodily a spíš máme povahu Čechů, ale naše kořeny pochází z Vietnamu a pak tady máš skupinu

studentů, kteří sem přijedou za studiem. A není to tak, že bychom byli čistě jenom studenti z Prahy, ale máme tu i kolegyni z Olomouce a i z jiných částí České republiky.

(2_FT)

Jak již bylo řečeno, TNSV vzniklo jako odnož Svazu Vietnamců žijících v ČR, a z toho plynou určité závazky, které vůči nim musí splnit. TNSV má také partnerské organizace po celé Evropě, které vznikly podobným způsobem a jsou uznané vietnamskou vládou. Společně se jedná o federaci studentských svazů v Evropě, které spolupracují na mezinárodních projektech. Tento rok se jednalo o zmiňovaný „Viet Heart Summer Camp“ pořádaný v České republice. Příští rok bude pořádan partnerskou organizací ve Francii. TNSV se tak stává mezinárodním projektem, jehož cílem není pouhé propojení mladých Čecho-Vietnamců a Vietnamců, ale nově usiluje o propojení s jedinci z ostatních partnerských zemí po celé Evropě. Z tohoto hlediska by šlo uvažovat o TNSV a jeho partnerských organizacích jako o částečných „top-down“ organizacích. Hlavní směřování spolku je totiž ovlivňováno Vietnamem a vietnamskými svazy na území daných států, které tyto spolky z velké části financují. Uvnitř spolku jsou sice organizováni podle vlastní struktury, nicméně jejich hlavní idea jim je podávána hierarchicky shora. Proto by se dalo říct, že TNSV patří z funkčního hlediska k organizaci podobné struktury spolkům první generace, které vznikaly pod záštitou vietnamské národní fronty. Následující citace ukazuje tuto zmiňovanou společnou mezinárodní spolupráci.

Na „Viet Heart Summer Campu“ budou právě jak banánové děti z Česka, tak zároveň i z ostatních jedenácti partnerských zemí. Ten náš kemp spadá pod federaci studentských svazů v Evropě, která byla založena minulý rok ve Francii, kde navázalo spolupráci všech jedenáct partnerských zemí. Tenhle kemp tak spadá pod záštitu této federace, která se skládá ze spolků uznaných Vietnamem a mezi ně se rozděluje pořádání toho kempu a budou se tam účastnit všechny partnerské země od Francie, po Německo, Holandsko, Belgii, Polsko. (2_FT)

Ale v tom TNSV je výhoda v tom, že je to podporované skoro ze všech stran. A proto je taky takhle silné. (3_MT)

Viet Up oproti tomu vznikl jako neformální dobrovolnická skupina založená mladými Čecho-Vietnamci v roce 2016 jako odpověď na vzrůstající potřeby druhé generace i celé vietnamské diaspory v Česku (Freidingerová & Nováková, 2021). Viet Up tedy vzniknul jako organizace, která chtěla implementovat změnu do druhé generace i vietnamské diaspory v naší demokratické společnosti a byl založen partou zapálených mladých Čecho-Vietnamců, kteří byli schopni během několika let přetvořit tuto neformální skupinu nezávislou na tradičních strukturách v samostatně udržitelný projekt. O Viet Upu by šlo uvažovat jako o „bottom-up“ organizaci, jelikož tým spolupracuje společně na všech úrovních k tomu, aby určil, jaké kroky musí být udělány pro dosažení stanovených cílů. Oproti TNSV se také Viet Up snaží spíše získávat podporu z české státní správy nebo orgánů Evropské Unie. O tomto odstavci pojednává následující citace.

Ve Viet Upu jsem od toho roku 2016 vlastně úplně od počátku, kdy jsme byli takový jako neformální uskupení si pamatuju, že náš zakladatel to prezentoval, že Viet Up vznikl při srazu tehdejších členů na pivu v hospodě. Já jsem se rozhodl angažovat ve Viet Upu, protože jsme měli dost charismatického zakladatele, který dokázal pracovat s lidmi a předat nám tu energii a nadšení... Viet Up se hodně snaží spolupracovat s českými státními institucemi. Je to třeba magistrát hlavního města Prahy nebo já jsem člen komise pro podporu vzdělávání národnostních menšin v rámci MŠMT a pomáhám mu schvalovat dotace, které jsou pro menšiny relevantní. Snažíme se tudíž získávat podporu spíše skrze české státní správy a Evropskou unii, nežli teda z vietnamské ambasády a velvyslanectví. (5_MV)

Kvůli výše zmíněným faktorům je další rozdíl v cílové skupině obou spolků. Výpovědi respondentů ukazují, že Viet Up, který se prezentuje jako pražská organizace složená z mladých Čecho-Vietnamců druhé generace, cílí zejména na skupinu, která vyrůstala v České republice. TNSV je oproti tomu více soustředěné na vietnamskou část identity a vietnamské studenty, kteří neumějí mluvit český jazyk.

Kdybych to měla srovnat, tak TNSV má rozhodně jinou cílovku - oni cílí na Vietnamce, co mluví vietnamsky a převážně studenty, co přijeli z Vietnamu. (6_FV)

Řekl bych, že ta hlavní cílovka Viet Upu jsou přece jenom mladí Vietnamci, respektive Češi s vietnamským původem. (5_MV)

I přesto, že se může zdát, že se jedná o dvě odlišné organizace, tak středobod jejich zájmu zůstává stejný – propagace vietnamské kultury a integrace Vietnamců do majoritní společnosti. Předmětem jejich zájmu jsou mladí jedinci vietnamského původu s cílem je jejich sdružování v České republice. Toto sdružování probíhá v obou případech pomocí společenských, kulturních i sportovních událostí, které mají mimo jiné za cíl přiblížit vietnamskou menšinu české většině.

Závěr

S rostoucím počtem Vietnamců druhé generace v České republice roste také zájem o výzkum. Nicméně vliv krajských spolků, síťovacích platforem a vnitroskupinových podpůrných skupin stojí, až na výjimky (Freidingerová & Mai, 2018; Freidingerová & Nováková, 2021), spíše stranou, i přesto, že význam těchto sociálních a podpůrných platforem u druhé generace Vietnamců roste. Téma mého výzkumu je unikátní v tom, že se snaží objasnit procesy odehrávající se v prostředí krajských spolků skrze koncepty sociálního a etnického kapitálu. Diplomová práce představuje výzkum zabývající se druhou a jedenapůltou generací Vietnamců a jejich členstvím v mládežnických krajských spolcích. Protože se jednalo o vcelku nízký vzorek respondentů, tak se cíl práce nese v logice kvalitativního výzkumu a spočívá v nalezení motivací a porozumění procesů, které se v těchto spolcích druhé generace odehrávají. Hlavním cílem práce je zjištění důležitosti role etnického a sociálního kapitálu v prostředí krajských spolků druhé generace.

Výsledky této práce jsem shrnul do následujících závěrů:

1. Členové spolku nefungují jako individuální členové, ale pro své fungování využívají síť sociálních vazeb, které pomáhají jak při budování sociálního kapitálu jednotlivých členů, tak při dosahování spolkem stanovených cílů. V rámci spolku je zároveň poskytováno podporující prostředí pomáhající jedinci překonat překážky spojené s životem druhé generace migranta. Tímto problémem může být například krize sociální identity plynoucí z prožívání dvou odlišných kultur nebo problém odcizení se od kultury společnosti, odkud pochází rodiče členů těchto spolků.
2. Etnický kapitál, kterým disponují členové krajského spolku, je v jeho prostředí využíván pro jeho přeměnu nebo generaci kapitálu sociálního, lidského či kulturního. V otázce sociálního kapitálu usnadňuje etnický kapitál sociální síťování, kdy je jedinec zapleten do pevné sítě sociálních vztahů, kde se může spolehnout na ostatní jedince v důvěryhodném prostředí. V otázce kapitálu lidského dochází v prostředí spolku ke zlepšování jeho dovedností a schopností, které mohou být užitečné v budoucím profesním životě. V otázce

kulturního kapitálu získávají zapojení skrze společenské události nové informace jak o zemi jejich původu, tak o vietnamské diaspoře v Česku.

3. Krajské spolky vytváří u svých členů i účastníků akcí viditelné vzory, které slouží jako inspirace všech zapojených jedinců. Tyto vzory jsou vytvářeny z prostředí vlastní etnické komunity, nikoliv z prostředí majoritní společnosti. Díky vzorům pak členové spolků vidí ve své práci jakési „vyšší poslání“ a účastníkům akcí slouží k motivaci jejich sociální mobility směrem nahoru.

4. V krajských spolcích a spolkových aktivitách se angažují jak jedinci, kteří chtějí překonat vlastní překážky v jejich osobním životě, tak jedinci, kteří chtějí těmto jedincům s jejich problémy svými znalostmi, přátelstvím a sdílením pomoci.

5. Cíle spolkových aktivit jsou mimo jiné zaměřeny na prohlubování vztahů mezi první generací Vietnamců a jejich dětmi. Respondenti totiž přiznávají, že vztahy s jejich rodiči nejsou vždy úplně zocelené.

6. Všechny tyto kapitály jsou budovány a rozvíjeny pomocí společenských, kulturních nebo sportovních aktivit a může se jich zúčastnit kdokoliv, kdo o ně projeví zájem. Dále jsou budovány během týmových meetingů a organizací jednotlivých akcí, které spolek pořádá.

7. Ačkoliv se zkoumané spolky v mnohém odlišují (oficiální jazyk, cílová skupina, původ vzniku nebo typy spolupráce), tak středobod jejich zájmu zůstává stejný – podpora mladých Vietnamců i širší vietnamské diaspoře s cílem vietnamskou minoritu integrovat do české majority.

Věřím, že výsledky práce mohou přispět nejenom do výzkumu, na který tato diplomová práce navazuje, ale že výsledky mohou být užitečné i pro mladistvé vietnamského původu, kteří si procházejí překážkami spojenými s imigrantským způsobem života druhé generace. Skrze výzkum totiž došlo nejenom k potvrzení poznatků předchozích výzkumů, ale také k přispění poznání vietnamské diaspoře v České republice díky zkoumání vlivu etnického a sociálního kapitálu, kterým disponují mladí Čecho-Vietnamci v prostředí krajských spolků.

Summary

As the number of second-generation Vietnamese in the Czech Republic grows, so does the interest in research of this topic. However, the influence of ethnic associations, networking platforms and in-group support groups stands, with a few exceptions (Freidingerová & Mai, 2018; Freidingerová & Nováková, 2021), rather on the sidelines, despite the growing importance of these social and support platforms among second-generation Vietnamese. My research topic is unique in that it seeks to elucidate the processes taking place in the environment of ethnic associations through the concepts of social and ethnic capital. This thesis presents research on second and one-and-a-half generation Vietnamese and their membership in youth ethnic associations. As this was a fairly small sample of respondents, the aim of the thesis follows the logic of qualitative research and it focuses on finding the motivations and understanding the processes that take place in these second generation associations. The main aim of this thesis is to find the importance of ethnic and social capital in the environment of second-generation ethnic associations.

I have summarized the results of this thesis in the following conclusions:

1. The members of the association do not function as individual members, but use networks of social ties for their functioning, which help both in building the social capital of individual members and in achieving the goals set by the association. At the same time, the association provides a supportive environment to help the individual overcome the obstacles associated with life as a second generation migrant. This can be, for example, a social identity crisis resulting from experiencing two different cultures or the problem of alienation from the culture of the society from which the parents of the members of these associations come.

2. The ethnic capital possessed by the members of a ethnic association is used in its environment for its transformation or generation of social, human or cultural capital. In terms of social capital, ethnic capital facilitates social networking, where the individual is involved in a strong network of social relationships where he or she can rely on other individuals in a trusted environment. In terms of human capital, in a ethnic association

setting, the individual's skills and abilities are improved and may be useful in future professional life. In terms of cultural capital, the participants gain new information about their country of origin as well as the Vietnamese diaspora in the Czech Republic through social events.

3. The ethnic associations create visible role models in their members and participants, which serve as inspiration for all individuals involved. These role models are created from the environment of their own ethnic community, not from the majority society. The role models then enable the members of the associations to see a kind of 'higher mission' in their work and serve to motivate the participants in the events towards upward social mobility.

4. Both individuals who want to overcome their own obstacles in their personal lives and individuals who want to help these individuals with their problems with their knowledge, friendship and sharing are involved in ethnic societies and association activities.

5. The goals of the association's activities are, among other things, aimed at deepening the relationships between first generation Vietnamese and their children. Indeed, respondents admit that relationships with their parents are not always fully cemented.

6. All of these capitals are built and developed through social, cultural or sporting activities and can be participated in by anyone who is interested. Furthermore, they are built during team meetings and the organization of individual events that the association organizes.

7. Although the surveyed associations differ in many ways (official language, target group, origin of formation or types of cooperation), the focus of their interest remains the same - support for young Vietnamese and the wider Vietnamese diaspora with the aim of integrating the Vietnamese minority into the Czech majority.

I believe that the results of this thesis can not only contribute to the research that this thesis builds upon, but that the results can also be useful for youth of Vietnamese descent who are going through the obstacles associated with second-generation immigrant lifestyles. Indeed, through the research, not only have the findings of previous research been confirmed, but also the findings have contributed to the understanding of the

Vietnamese diaspora in the Czech Republic by exploring the influence of ethnic and social capital possessed by young Czech-Vietnamese in the environment of the ethnic associations.

Seznam použitých zdrojů

Abad, N. S., & Sheldon, K. M. (2008). Parental autonomy support and ethnic culture identification among second-generation immigrants. *Journal of Family Psychology, 22*(4), 652.

Babis, D. (2016). Understanding diversity in the phenomenon of immigrant organizations: A comprehensive framework. *Journal of International Migration and Integration, 17*, 355-369.

Bernard, H. R. (2017). *Research methods in anthropology: Qualitative and quantitative approaches*. Rowman & Littlefield.

Bernard, J., & Mikešová, R. (2014). Sociální integrace imigrantů na rozhraní mezi dočasnou migrací a trvalým usazením. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 521-545*.

Bourdieu, P. (2018). The forms of capital. In *The sociology of economic life* (pp. 78-92). Routledge.

Brettell, C. B., & Nibbs, F. (2009). Lived hybridity: Second-generation identity construction through college festival. *Identities: Global Studies in Culture and Power, 16*(6), 678-699.

Brouček, S. (2003). Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR. In: Uherek Z. (ed.). *Integrace cizinců na území České republiky. Výzkumné zprávy a studie vytvořené na pracovištích Akademie věd České republiky na základě usnesení vlády České republiky č. 1266/2000 a 1360/2001*. Praha: AV ČR: 7–184.

Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American journal of sociology, 94*, S95-S120.

De Graaf, N. D., & Flap, H. D. (1988). 'With a Little Help from My Friends': Social Resources as an Explanation of Occupational Status and Income in West Germany, the Netherlands, and the United States. *Social Forces, 67* (2): 452–472.

Dale, A., Arber, S., Procter, M., & Unwin Hyman, L. (2004). DESK RESEARCH. *Market Research in Practice: A Guide to the Basics*, 12(4), 223.

Drbohlav, D., & Dzurova, D. (2007). 'Where are they going?' Immigrant Inclusion in the Czech Republic (A Case Study on Ukrainians, Vietnamese, and Armenians in Prague). *International Migration*, 45(2), 69-95.

Fattori, F., Pozzi, M., Marzana, D., & Mannarini, T. (2015). A proposal for an integrated model of prosocial behavior and collective action as the expression of global citizenship. *European Journal of Social Psychology*, 45(7), 906–917.

Fernández-Kelly, P. (2008). The back pocket map: Social class and cultural capital as transferable assets in the advancement of second-generation immigrants. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 620, 116–137.

Freidingerová, T. (2014). Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence. *Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha*.

Freidingerová, T., & Mai, M. N. (2018). Občanská angažovanost druhé generace Vietnamců: nová vlna spolkové činnosti?. In *Kamenné instituce národnostních menšin a role samospráv při jejich podpoře. Sborník příspěvků z konference konané v Praze* (Vol. 7, pp. 93-109).

Freidingerová, T., & Nováková, B. (2021). Civic engagement and self-empowerment of second-generation Vietnamese in Czechia. *Asian and Pacific Migration Journal*, 30(3), 312-337.

Glaser, B. G. (1992). Basics of grounded theory analysis: Emergence vs forcing.

Haig, B. D. (1995). Grounded theory as scientific method. *Philosophy of education*, 28(1), 1-11.

Hall, S. (2015). Cultural Identity and Diaspora. In *Colonial discourse and post-colonial theory* (pp. 392-403). Routledge.

Hendl, J. (2005). Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. *Portál, sro.*

Hlinčíková, M. (2015). The Social Integration of Vietnamese Migrants in Bratislava:(In) Visible Actors in Their Local Community. *Central and Eastern European Migration Review, 4(1)*, 41-52.

Homoláč, J., & Sherman, T. (2020). „Vy, mladí Vietnamci („nenakažení“), nás počestěné banány prostě pochopit nemůžete“: Mladí Vietnamci a superdiverzifikace českého novomediálního prostoru. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 56(2)*, 229-257.

Hung, C. K. R. (2007). Immigrant nonprofit organizations in US metropolitan areas. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, 36(4)*, 707-729.

Janská, E., Průšvicová, A., & Čermák, Z. (2011). Možnosti výzkumu integrace dětí Vietnamců v Česku: příklad základní školy Praha-Kunratice. *Geografie, 116(4)*, 480-496.

Jiménez, T., & Horowitz, A. L. (2013). When white is just alright: How immigrants redefine achievement and reconfigure the ethnoracial hierarchy. *American Sociological Review, 78(5)*, 849–871.

Kocourek, J. (2008). Stručný historický přehled o česko-vietnamských vztazích a působení Vietnamců v ČR.

Kušniráková, T., Plačková, A., & Tran Vu, V. A. (2013). Vnitřní diferenciaci Vietnamců pro potřeby analýzy segregace cizinců z třetích zemí. *Výzkumná zpráva—rozšířená verze, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha.*

Lee, J., & Zhou, M. (2013). Frames of achievement and opportunity horizons: Second-generation Chinese, Vietnamese, and Mexicans in Los Angeles. In D. Card & S. Raphael (Eds.), *Immigration, poverty, and socioeconomic inequality* (pp. 206–231). *New York: Russell Sage Foundation.*

Lee, J., & Zhou, M. (2014a). The success frame and achievement paradox: The costs and consequences for Asian Americans. *Race and Social Problems, 6*, 38-55.

Lee, J., & Zhou, M. (2014b). From Unassimilable to Exceptional: The Rise of Asian Americans and 'Stereotype Promise.'. *New Diversities*, 16(1), 7-22.

Leontieva, Y., Ezedinne, P., & Plačková, A. (2013). Životní styl, jazykové znalosti a potřeby ukrajinských a vietnamských migrantů v ČR. Závěrečná zpráva z výzkumu. *Praha: SOÚ AV ČR*.

Lev Ari, L., & Cohen, N. (2018). Acculturation strategies and ethnic identity among second-generation Israeli migrants in the United States. *Contemporary Jewry*, 38, 345-364.

Lin, M., & Zhou, M. (2005). Community transformation and the formation of ethnic capital: Immigrant Chinese communities in the United States. *Journal of Chinese overseas*, 1(2), 260-284.

Martínková, Š. (2008). Sociabilita vietnamského etnika v Praze. In: Uherek, Z., a kol.: Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. *Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., 2008*

Marzana, D., Alfieri, S., & Marta, E. (2020). Does participating in national and ethnic associations promote migrant integration? A study with young first-and second-generation migrants. *Children and Peace: From Research to Action*, 103-118.

Nguyen Jirásková, D. (2008). *Dvojitý život banánových dětí*. Aktuálně.cz. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/nguyen-thi-thuy-duong.php?itemid=2602>

Olalowo, I. E. (2020). Accounts and Thoughts of Overage Children: A Qualitative Study on the Physical and Emotional Environment of Preschools in Ibadan, Nigeria. *American Journal of Qualitative Research*, 4(3), 1-13.

Pechová, E. (2007). Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a vykořisťování. *Praha: La Strada*.

Pham, T. H. (2022). Social Integration Problems of Vietnamese Migrants and their Descendants into Czech Society: Empirical Study from Brno, the Czech Republic. *Journal of Identity and Migration Studies*, 16(2), 24-176.

- Portes, A., Fernandez-Kelly, P., & Haller, W. (2005). Segmented assimilation on the ground: The new second generation in early adulthood. *Ethnic and racial studies*, 28(6), 1000-1040.
- Portes, A., & Rumbaut, R. G. (2001). Legacies: The story of the immigrant second generation. *Univ of California Press*.
- Portes, A., & Sensenbrenner, J. (1993). "Embeddedness and Immigration: Notes on the Social Determinants of Economic Action." *American Journal of Sociology* 98 (6): 1320–1350.
- Portes, A., & Zhou, M. (1993). The new second generation: Segmented assimilation and its variants. *The annals of the American academy of political and social science*, 530(1), 74-96.
- Prušvicová, A. (2010). Integrace druhé generace Vietnamců v Praze.
- Rosenthal, D. A. (1984). Intergenerational conflict and culture: A study of immigrant and nonimmigrant adolescents and their parents. *Genetic Psychology Monographs*.
- Schneider, J. (2016). First/second generation immigrants. *NESET II ad hoc question*, 4.
- Schrover, M., & Vermeulen, F. (2005). Immigrant organisations. *Journal of ethnic and migration studies*, 31(5), 823-832.
- Scott, K., Reed, P. B., & Selbee, L. K. (2006). *Making connections: Social and civic engagement among Canadian immigrants*. Ottawa: Canadian Council on Social Development.
- Smolík, J. (2015). Etika výzkumu v sociálních vědách. *Media4u Magazine*, (4).
- Souralová, A. (2014). Vzdělané dítě jako úspěšné naplnění migračního a rodičovského projektu? Vietnamské matky, jejich děti a vzdělanostní aspirace. *Sociální studia/Social Studies*, 11(2), 75-97.
- Strauss, A. L. (1987). Qualitative analysis for social scientists. *Cambridge university press*.

Strauss, A. L., & Corbin, J. (1999). Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie. *Sdružení Podané ruce*.

Sundeen, R. A., Garcia, C., & Wang, L. (2007). Volunteer behavior among Asian American groups in the United States. *Journal of Asian American Studies*, 10(3), 243-281.

Svobodová, A. (2017). Vietnam vzdálený i blízký. Potomci Vietnamců v Česku z pohledu teorie transnacionalismu.

Svobodová, A., & Janská, E. (2016). Identity development among youth of Vietnamese descent in the Czech Republic. *Contested Childhoods: Growing up in Migrancy: Migration, Governance, Identities*, 121-137.

Tran, V. C., Lee, J., & Huang, T. J. (2019). Revisiting the Asian second-generation advantage. *Ethnic and Racial Studies*, 42(13), 2248-2269.

Vallejo, J. A. (2009). Latina Spaces: Middle-Class Ethnic Capital and Professional Associations in the Latino Community. *City & Community*, 8(2), 129-154.

Vermeulen, F., & Keskiner, E. (2017). Bonding or bridging? Professional network organizations of second-generation Turks in the Netherlands and France. *Ethnic and Racial Studies*, 40(2), 301-320.

Voříšková, V. (2020). Vietnamská diaspora. Zahraniční politika a nástroje Vietnamu vůči své diaspoře.

Wang, L. (2017). Ethnic/immigrant associations and minorities'/immigrants' voluntary participation. *Voluntaristics Review*, 2(4), 1-95.

Wang, L., & Handy, F. (2014). Religious and secular voluntary participation by immigrants in Canada: How trust and social networks affect decision to participate. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 25, 1559-1582.

Warikoo, N. (2004). Cosmopolitan Ethnicity: Second-Generation Indo-Caribbean Identities. *Becoming New Yorkers: Ethnographies of the new second generation*, 361-91.

Warner, W L. and L. Srole 1945 *The Social Systems of American Ethnic Groups*. New Haven, CT: Yale

Waters, M. C., Tran, V. C., Kasinitz, P., & Mollenkopf, J. H. (2010). Segmented assimilation revisited: Types of acculturation and socioeconomic mobility in young adulthood. *Ethnic and racial studies*, 33(7), 1168-1193.

Zhou, M. (1997). Segmented assimilation: Issues, controversies, and recent research on the new second generation. *International migration review*, 31(4), 975-1008.

Zhou, M., & Bankston III, C. L. (1994). Social capital and the adaptation of the second generation: The case of Vietnamese youth in New Orleans. *International migration review*, 28(4), 821-845.

Zhou, M., & Cho, M. (2010). Noneconomic effects of ethnic entrepreneurship: Evidence from Chinatown and Koreatown in Los Angeles, USA. *Thunderbird International Business Review*, 52(2), 83–96.

Zuckerman, H. (1988). The role of the role model: The other side of a sociological coinage. In H. J. O’Gorman (Ed.), *Surveying social life* (pp. 119–144). Middletown, CT: Wesleyan University Press.

Seznam tabulek

[Tabulka 1: Označení respondentů](#)

[Tabulka 2: Okruh otázek v rozhovoru](#)

[Tabulka 3: Stanovené kategorie a témata práce](#)